

наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ISSN 1095-6114

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвяркі

Пуцін і зноў шантажуе Беларусь

Маскva гатовая аблеркаваць новы крэдyt для Лукашэнкі, але патрабуе ўзамен эканамічных саступак.

Старонка 3

Адкуль наш род

Аўдыёканга для кожнай беларускай сям'і.

Старонка 10

Генадзь Бураўкін

не настальгуе па савецкіх часах.
Гутарка з паэтам.

Старонка 11

У НУМАРЫ**Сярэдні заробак у Рэсей даслігнуў 688 далараў**

А ва Украіне — 368.
Старонка 2.

На Заходнім фронце без пераменаў

Мілінкевіч і Севярынец зь візитам у Брусаў, а лідэры палітычных партый — у Варшаве. Старонка 3.

Узаконенae забойства

«Ну, забойства дык забойства, часам бываюць такія жыцьцёвые сутыкніці», — кажуць некаторыя. Дыскусія пра аборты — піша Кастью Шыталь. Старонка 5.

Верхняму гораду пагражае спрэчка сыўютаў

З нагоды плянай пабудовы 35-павярховага гатэлю ў цэнтры Менску піша архітэктар Ігар Байкоў. Старонка 13.

Прыгажосць уратуе кіроўцаў

У Віцебску ў якасці рэгуліроўшыць выставяць прыгожых дзяўчат. Старонка 14.

Гавал вярнуўся ў драматургію

Чаму страта ўлады азначае для некаторых страту сэнсу жыцьця? Пра гэта новая п'еса экс-прэзыдэнта Чэхіі Вацлава Гаўла. Старонка 11.

Краіну згубілі і не заўважылі

На сцэне Купалаўскага Мікалай Пінгін ператварыў вадэвіль «Пінская шляхта» ў гістарычную драму цэлага народу. Старонка 2.

PHOTONYEDNET

Нашыя пэнсіі сёньня і заўтра

Усё больш беларусаў, але яшчэ на большасць, гатовыя да пераходу на назапашвальную пэнсійную систэму. Да сёньня пэнсійны фонд дадаў 1,5 мільёнаў членоў. Але падобныя систэмы, якія мінімізуе адказнасць работніка за сваю будучыню, бо залежыць ад стажу, статусу і даходу.

Ці хапае сёньня на жыцьцё беларускаму пэнсіянцу? Што сабо думают пэнсіянцы? Ці турбуюцца пра будучыню маладзь? Як сучасныя беларусы ставяцца да пэнсіі? І хто, на іх думку, павінен клаўціца пра пэнсію і рэгулярысціць? На гэтыя пытанні спрабавалі адказаць спэцыялісты даследчыцкага цэнтра Інстытуту прадпрымалыцтва і мэнеджменту (ІПМ) Аляксандар Чубрык і Марына Батуручык, якія аналізавалі праблему на падставе дадзеных адмысловага нацыянальнага апыдання.

Рэформа нежаданая, але насыпелая

У Беларусі дзейнічае размеркавальная пэнсійная систэма. Яна заснаваная на выплаце пэнсіі за кошт сродкаў, атрыманых ад падаткаабкладання фонду зарплаты працоўных. Як усе падобныя систэмы, яна мінімізуе адказнасць работніка за сваю будучыню, бо залежыць ад стажу, статусу і даходу.

Ціпер, калі на аднаго пэнсіянера прыпадае менш як два занятыя, систэма балансуе паміж патрэбамі непрацоўльнага насельніцтва і інтаресамі працоўных. А в аўтамацічнай драмаграфічнай нагрузкі трymаць баланс робіцца ўсё цяжэй. Усё больш мэтазгоднай падаешца рэформа пэнсійнай систэ-

мы, а менавіта — надбудова другога (назапашвальнага) узроўню. Аднак усякі змены систэмы сацзабеспячэння часта ўспрымаюцца насельніцтвам як непажаданыя. Адмена сацзяйнільных палёткаў — яскравы гэтуму прыклад.

Даследчыкі цэнтар ІПМ зладзіў летась напынаныя апытаньні, якое мела мэтай выявіць стаўленне насельніцтва да пэнсійнай систэмы, да магчымасці яе змяненіння, а таксама арганіку паводзінай у гэтым фэре. Былы апытваны 1148 респондэнтаў у веку 18—75 гадоў па ўсіх рэгіёнах Беларусі.

Працяг на старонцы 4.

Не для ўсіх энсія азначае тэлевізартчыца. Активісткі нацыянальнага руху — старонка 8.

PHOTOS: UKRAINE.NET

Краіну згубілі і не заўважылі

У тэатры імя Янкі Купалы адбылася прэм'ера спектаклю рэжысёра Мікалая Пінгіна паводле фарсу-адэвілю Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча «Пінская шляхта».

І гэтым разам, як звычайна, калі паказае прэм'еру Мікалай Пінгін, у залі Купалаўскага тэатру не было даносі ўбіць. Ізоў — забытая айчынная клясыка. Ізоў — ашталамільны посыпех, скрэфт якога Пінгін даўно адкрыў: на вельмі аддзяляючыся ад клясычнага тэксту і нацыянальнай спінечнай традыцыі, знайсці акутальную ідэю ў старым творы, весьці яду фіналу, дзе паставіць грандыёзы пластычны эпілёт.

Так здарылася і з «Пінскай шляхтай» — п'есай, якая звычайна ставіць аматарскія калектывы. А вось жа ў XXI стагоддзі, у новай Беларусі ёй знейшлося месца на першай драматычнай сцене краіны. Прымітыўныя з гледзішча сучаснай драматургіі сюжэтныя хады і дыялект аднойні з першых беларускіх п'есай не перашкодзілі рэжысёру і вярнуць сучаснаму беларусу забыты тэкст, і прыдумаць спектакль вострага сучаснага гучання. Пінгін на быву бы Пінгінным, каб было інакш. Так было з трэма папярэднімі спектаклямі на купалаўскай сцене —

«Тутгэшымі» Янкі Купалы, «Ідыяй» Дуніна-Марцінкевіча і «Сыномам-музыкам» Якуба Коласа.

Амаль паўтары гадзіны дзея развязваеца ў традыцыйнай фарсу-адэвілю. Актёры падрабязна, смакам іграюць агрэсиву. На фоне традыцыйнага насыщенага дыванка з выявай беларускіх краівідаў «ад мора да мора» ў абрамлены раслыннага арнамэнту акторы сцільнонага купалецкі, танцоў, тэатралізуючы маналёгі. Магчыма, запада падрабязна, але ж артысты-купалаўцы відавочна засумавалі па клясычным нацыянальнаму рэзгаруць.

Гледачам хапае час паўсмияцца, суправадзіць кожную сцэну плясканьнем у далоні, з насталыгімі ўспомінкамі былых майстэрстваў купалаўскай сцэны, якія вось гэтак малаўічна грали ў народных камэдіях.

І ў «Пінскай шляхце», традыцыйна для пастановак Пінгіна, у галоўнай ролі станавога прыстава Кручкова — Віктар Манаев. Карыкатурны на пачатку, ягоны Кручкоў пад фінал вырастаса да

знаку ўлады-акупанта, улады-рабаўніка, якай разам з апошнім капейчынай забяро і съядомасцю, і годнасцю, і краіну. Ды так хітра, што на толькі шараговы народ, а і эліта гэтага і не заўважаць.

Сатыру Дуніна-Марцінкевіча на беларускую шарашковую шляхту і на царскіх чыноўнікаў-круціхтвараў Пінгін выводзіць на гістарычную драму ізлагта народу. Праз паўтары стагодзідзь мы значна болыс ведама пра тое, пра што пісаў клясык. А менавіта: што «временное присутствие» і фанабрыстысць мясцовай шляхты сталі прычынай згубы коліс маґутнай, а пасля абрабаванай рапескімі акупантамі дзяржавы.

З гэтага веданняня і пастаўце эпізод, калі Кручкоў Манаева лісьцільным томом будзе тумачыць шляхце, што ён жа ім родны, а над іх галовамі прашыльвіць цюкі з нарабаваным дабром. Завершыца пагрузка, і на сцэну выедзе велічэсны воз, дзе сярод мяхой прымосьціца маленькі чыноўнічак, які зрабіў свою справу. Прадстаўнік расейскай улады скруціў усе, нават гадзіннік — час.

Ён яшчэ авабязкова вернецца, бо паспэў перад ад'ездам напакаваць чартовую пару шляхціцу і падкінць ім калы, як трэсці ў ногі.

нішча. І ў разгорнутым эпілёту, зноў жа традыцыйным для Пінгіна, шляхцікі чартовым разам будуть дубасіць адзін аднага, аж пакуль не зразумеюць, што страцілі краіну, якай коліс мела вялікую моц. Ачӯцця, яны дастануть прыхаваныя на пеле штандары замкаміткі і ўпэўнёвых шляхецкіх родаў, наматаюць іх на тяя ж калы, як ачуну на швабры, а пасля распрастаюць іх, вельміна, на крыхах.

Іздзі спектакль рэжысёр Пінгін і не хавае. Ён падае яе наўпрост — у мізансценах, жэстах, касцюмах, рэакціі. Весь толькі адзін прыкрайд такій вобразнасці. Кручкоў штампіце свае пастановы велічэснай пячаткай у выглядзе пазалочанага двухгаловага арла, а Пісулікін прыборам у выглядзе зноў жа пазалочанай гильзы абразае паперкі з прысадамі шляхце, нібы яе галовы...

Віншуючы рэжысёру з чартовым послехам, я нагадаў яму, што ўж даўно няма ў рэзгаруцары купалаўціў найлепшай, як і з майго гледзішча, беларускай драмы «Раскіданае гнізда» Янкі Купалы. Мікалай Пінгін адказаў: «Буду мену на ўзвесе, але гэта залежыць ад тэатру».

Віктар Пархімчык, Варшава

СЪЦІСЛА

На адваката Зэльцэра вешаўся наркотыкі

Амерыканскі юрист Эмануэль Зэльцэр знаходзіцца пад следствам у Беларусі па справе аб выкарстоўванні падобных дакументаў. Ціпер яго вінаваціць яшчэ і ў кантрабандзе наркотыкаў. Маюцца на ўвазе пейкі лекі, якія ён паказаў у мігніці доказаці.

Зэльцэр прыбыў у Менск парадкаваць справы ўласнасці

магнатаў Беразоўскага і

Патаркапышыў. Но娃е

абінаваччынне можа мець мятаю

выйць з вязня нейкія прызнанні.

Нашчадкі Батуры вяртаюцца

Цырымонія адкрыцця пасольства Бугорскіх у Беларусі пройдзе 3 чэрвеня ў Менску. Аб гэтым паведамі пасол Франц Контра.

Шасьцігадовы гвалті...

Каб запалоханы намесыкія краінікі «Руху «За Свабоду» Юрасі Губарэвіча, не прыдумаліничога лепшага, як дапытываць яго... па справе звалтаваньня, што ажыццяўляліся ў Драгічынскім, Бярозаўскім і Менскім раёнах ад 1984 да 1994-га. Чорны гумар у тым, што Губарэвіч нарадзіў у 1978 г. Ен накіраваў скарыгую ў прокуратуру на беспардонныя дзеянні міліцыі.

У Бэрліне помнік гомасексуалістам

Бэтонны куб у памяць геяў-ахвяраў нацысцікага рэгіёна установілі наступнікі мэмараўлю Галакосту. Гітлерцы вынішчылі асобаў аднаполай сексуальнай арэнтациі, як і камуністу, грабрэյ, цыгану, інвалідаў. Геяў, аднак, доўгія на гэвадзілі ў ліку ахвяраў нацызму.

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Праўда пра Сэндерову павінна быць уся

Добра, што Вы напісалі пра Ірэну Сэндерову (№ 19). Што было б, каб не было на съвеце такіх герояў?

Гаворачы пра яе, мусіць гаварыць усю праўду. Пасля вайны, калі Польшча аказаўлася пад Саветамі, Сэндеровіца была яшчэ раз арыштавана. Калі гестапаўцы на дэпартаментах пераламалі ёй ногі, то Саветы ў турме тэльбівалі, што яна сцяпала дзіця.

У вайну гэтая полька, начоў на руках уласнасці дзіця, рыхлуючы яшчэ ціпце, выратавала 2500 габрійскіх дзіцяці. І пасля вайны яна хацела ўсыніць адно з іх, бацькі і ўсе сваія жогі загінулі. Аднак гэта забараўлялася законам камуністычнага ўраду. І яна два гады прымала тое дзіця нелегална.

Дэве таталітарныя сістэмы — нацысцкая і савецкая — былі аднолькава ніядозіці, толькі што апошнія лепш умела маскаўца гэта пад прыгожымі словамі.

Віктар Пархімчык, Варшава

Іншыя лісты з пошты Рэдакцыі — старонка 10.

Сярэдні заробак у Pacei дасягнуў 688 даляраў

А ва Украіне — 368.

Сярэдняя налічаная зарплата ў Pacei ў 2008 годзе складаў 16 253 расейскіх рублёў. За год яна вырасла на 28,1%. Такія звесткі распаўсюдзіў Расстат. У сакавіку заробак складаў 16 72 тыс. рублёў.

Нават у самай нізкааплачванай сферы —

сельскай гаспадарцы — заробак перавысіў 300 даляраў (7 123 рублі). За даляр на сеньняшні дзень 23,6 рубля.

Рост заробаку працягваецца ва ўсім рэгіёне як нацыянальнай валюце, так і ў долях эквіваленте. У нацыянальнай валюце ён вынікае як з росту эканомікі, так і з росту прадукцыйнасці працы. У долях эквіваленте ж заробакі ўзрастаюць яшчэ і з пры-

чынны падзенням курсу даляра адносна расейскай рублі, грыўні ды большасці іншых валютаў Усходняй Эўропы.

Ва Украіне ў красавіку сярэдні заробак узрос да 1750 грыўняў, што роўна 362 далярам. Прычым у Кіеве ён перавысіў 650 даляраў.

Варты адзначыць, што доля заробаку ў агульных даходах насельніцтва тым меншя, чым большая доля прыватнага сектара ў краіне.

МБ

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

Ці Вам падабаецца, што папяровая «НН» вярнулася ў вялікі фармат?

так 124 (74,3%)

не 22 (13,2%)

я дасылаю гроши на газэту, але чытаю толькі ў нэце 21 (12,6%)

Усяго прагаласавала: 167

Пуцін і зноў шантажуе Беларусь

Напярэдадні саміту кіраўнікоў урадаў СНД у Менску «крыніца ў расейскім урадзе» распаўсюдзіла інфармацыю, што Расея гатовая абмеркаваць новы льготны крэдыт для Беларусі, але патрабуе ўзамен эканамічныя саступкі.

Пад «саступкамі» маецца на ўзвесе прапаноў падзяліца з расейскімі інвестарамі чарговай поршней прывабных актыўаў, на гэты раз — прадпрыемствамі машынабудавання. Як сфармульваў расейскі урад, «Беларусь здолела б пераадолець ізгатайную наступствы росту цнаў, калі ў пашырыла супранаў з РФ ва ўсіх сферах».

23 траўня ў Менску ў памішканы Нациянальнай бібліятэцы адбылося пасяджэнне

Рады кіраўнікоў урадаў дзяржаваў СНД. На яго прыбылі дэлегацыі Казахстану, Таджыкістану, Азэрбайджану, Армении, Кіргізстану, Малдовы, Расеі, Украіны, Узбекістану, Грузіі і Туркменістану.

Саміт стаў нагодай для першых візітаў Юліі Ціманік і Уладзіміра Пуціна ў Менск у раннім прэм'ер-міністэрстві.

Даречні, падчас перамоваў з Ю. Ціманікай Сяргей Сідорек падарыў ёй букет аранжавых ружаў.

Ішо да новага-старога прадстаўніка Расеі, то Уладзімір Пуцін дзеяйчай у сваім амблю. Напярэдадні саміту «крыніца ў расейскім урадзе» распаўсюдзіла праиз інфармацыйныя агенцтвы інфармацыю, што Расея гатовая абмеркаваць новы льготны крэдыт для Беларусі на аплату газу, што ўсё даражэ, але для кампансіі наступстваў росту цнаў прапануе «саюзніцы» падзяліца з расейскім «інвес-

тарамі» чарговай поршней прывабных актыўаў, на гэты раз — прадпрыемствамі машынабудавання. У тым самым стылі «крыніца ў Адміністрацыі прэзыдэнта Расеі» злівала патрабаваныя Крамлю ў часы, калі там сядзеў Пуцін.

Масква гатовая «абміркоўваць» цану газу з Менскам», — паведамляла крыніца, — але зъходзяны пры ітоге з «вязьміненасцю» цнаў, прадугледжаных контрактамі... з формуламі цнаў».

Што ж мусіць адбыцца, калі формулы цнаў даць нізку катыкатковую лічбу? Расейскі ўрад тлумачыць: «Расея ціпер выступае ў гэтай нібуты падвойнай ролі: з аднаго боку, фінансавыя сірэньі Беларусі, доўгі час ільготнымі цнамі і крэдтамі і гэтак далей, але з іншага боку, структура гандлю такая, што мы, па сутнасці, сірэвіны прыгадаюць Рэспубліку Беларусь». Таму «ступені выраўніўвання» гандлёвага дысбалансу будзе крытэрам, зы-

ходзячы з якога РФ вырашыць, іці дань япчэ адзін «беспрэцедэнтны крэдыт» Беларусі — калі тая патросіць, — тлумачыць ход думкі ўраду Пуціна агенцтва «Ройтэрс».

«Беларусь можа гэтае пытанье пастаўіць, гэта яе права, але падрыхтоўка рапшэння аб крэдыце — справа вельмі сур'ёзная... Нам важна, каб крэдыт... спрыяў нашай эканамічнай інтэграцыі... Нам важна, каб гэтыя крэдыты ішлі на мэты рэформаваныя структуры на замежніканаціональнага аб'ёму».

У далікатнай фармулеўцы расейскага ўраду, «Беларусь здолела б пераадолець ізгатайную наступствы росту цнаў, калі б пашырыла супранаў з РФ ва ўсіх сферах».

«Есьць інтэрэсы ў расейскіх кампаніяў да праны на беларускім рынку», — паведамляла крыніца. «Гэтак, возьмем грузавікі і сельгасмашыны на будаванні: і ў Расеі, і ў Беларусі добрыя гіганты ў гэтай войбасці, і мы паасобку ціпер быццам бы выходзім на сусветны рынак... Калі мы сваі высілкі там абаўядзім, у нас ёсць добры шанец стаць вельмі су́р'ёзным гульцом на сусветным рынку».

Мікола Бугай

На Захаднім фронце безь пераменаў

Мілінкевіч і Севярынец зь візитам у Бруссілі, а лідэры палітычных партый — у Варшаве.

Лідар «Руху «За Свабоду» Аляксандар Мілінкевіч і старшыня аргамітуту з стваральні Беларускай хрысціянскай дэмакратыі Павал

Севярынец сёняня ў Бруссілі сустрэнуцца з старшынём Эўрапейскага парламэнту Гансам-Гертом Пётрингам.

Афіцыйная паведамляцца, што сустроча звязаная з перадачай беларускім палітыкамі ў Эўрапарламент 50 тысячай подпісах незадавленых законам «Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацый».

Раней гэтыя подпісы былі перададзены ў Адміністрацыю прэзыдэнта, Канстытуцыйны суд і палату прадстаўнікоў.

Вядома, што размова між беларускім палітыкамі і Гансам-Гертом Пётрингам пойдзе не толькі пра ўзус правоў вернікаў у нашай краіне. Аднак астатнія аспекты гутаркі з эўрачынўнікам, пакуль не афішируцца.

У сваю чаргу дэлегацыя Аб'яднаных дэмакратычных сілай находзіцца з чатырохдзённымі візітам у Варшаве. У сталіцы Польшчы нарадзілася старшыня БНФ Лявон Барщчукі, невядомы лідр АГПІ Анатоль Лябедзька (пакуль невядо-

мая, як ён дабраўся ў Варшаву), выканоўца абавязкай старшыні БСДПІ Анатоль Ляўкоўіч, лідар ПКБ Сяргей Калянік, а таксама адзін з кіраўнікоў «Руху «За свабоду» Віктар Карніенка.

Плянуецца, што цягам візіту палітыкі сустрэнуцца з міністрамі замежных спраў Польшчы Радаславам Сікорскім і ягоным намеснікам Анджэем Кромерам. Таксама будуть сустрочы ў канцылярыі прэм'ер-міністра Дональда Туска, Міністэрстве культуры, Сенате і Сойме Польшчы.

У аўторак з раніцы ўжо адбылася адна з запланаваных сустроч. У Варшавскім універсітэце палітыкі мелі

размову з кіраўніком стыгіяндышльнай праграмы імя Кастуся Каліноўскага доктарам Янам Маліцкім. «Мы прасілі польскі бок па магчымасці дапамагчы нашым юнкам і дэшчатаць им лепші атмілеваніцаўца ў чужой краіне», — казаў В.Карніенка.

Цікава, што візыт беларускіх палітыкаў у Варшаву арганізавала польская МЗС. Але гэты момант не афішиунца. Гэта характеристра для меры выдзеленія замежнай палітыкі Тускам-Сікорскім. Урад Качынскага дзеяйчай дамінанты, а ўрад лібралараў імкненца не дражніць гусей.

Скончыцца візіт 30 траўня.
Зыміцер Панкавец

Казахстан пратануе Расеі сяброўства безь Беларусі

Першы свой замежны візит у якасці прэзыдэнта Расеі Дзмітры Мядзведзеў зрабіў у Казахстане.

Рассейская прэса называе вайж новаўбранага прэзыдэнта ў Казахстане знакавым. Маўлій, аддаючы перавагу Астане перад Пэкінам, Расея дэмантруе перавагу сваіх інтарэсаў на постсавецкай прасторы.

Паводле звестак газеты «Коммерсанц», у ходзе перамоваў Нурсултан Назарбаев меў намер узяць пытанні пра інтэграцыю эканомік Расеі і Казахстану. Фактычна, Назарбаев пратануе Маскве вярнуцца да ідэі Адзінай эканамічнай прасторы, піша выданніе.

Аднак, як аказаўся па выніках сустрочы, пілні Назарбаева не знайшлі належаную водку ў расейскіх уладаў, а Масквы — у казахскіх. Бакі падпісалі ўзасавыядную давому аб пабудове прыкаспійскага газаправоду і пашырэньне магутнасці трубыправоду «Цэнтральная Азія — Цінтар», а таксама шэрштам дамоўленасці ў сферах атамнай энергетыкі і касмічнага супрацоўніцтва.

Сямён Печанко

го з акцыянерамі нафтаправоду БТС-2. У Астане накіравалі адпаведныя прывабныя актыўы, на выключалася, што яны будуть разгледжаны ў часе сустрочы прэзыдэнта. Нагадам, што 14 траўня новы прэм'ер Расеі Уладзімір Пуцін паведаміў пра канчатковую расшырэньне на карысць пабудовы нафтаправоду.

Аднак, як аказаўся па выніках сустрочы, пілні Назарбаева не знайшлі належающую водку ў расейскіх уладаў, а Масквы — у казахскіх. Бакі падпісалі ўзасавыядную давому аб пабудове прыкаспійскага газаправоду і пашырэньне магутнасці трубыправоду «Цэнтральная Азія — Цінтар», а таксама шэрштам дамоўленасці ў сферах атамнай энергетыкі і касмічнага супрацоўніцтва.

Будзе канкардат з Ватыканам

Беларусь рыхтуюцца да надпісаныя канкардату з Ватыканам, завяўшы ў Горадні ў часе сустрочы з журналистамі плаўнаважаны ў спраўах рэлігіі і нацыянальнасці. Леанід Гуляка.

Пагадненне паміж РБ і Ватыканам замацаве прававыя нормы дачыненьня дзяржаваў.

У Польшчы страйк настаўнікаў

Польшча заставацца краінай з самымі мноўшымі прафсаюзамі і арганізованымі работнікамі

СЪССЛА

У Кітаі — наймацнейшая за 30 гадоў сэрыя землетрасення. Пад ціскам разгневаных бацькоў камуністычныя юлады пагадзіліся правесьці съледзтва ў справе якасці пабудовы школаў. У многіх гарадах прыватныя Сычуань

прыватныя дамы вытрымлі, а школы й заводы склаліся ў купы друз. Колькасць ахвяраў перавышае 80000 чалавек.

урад хоча яе скасаваць, настаўнікі дабываюцца захаванні.

Вынікі энергасаміту ў Кіеве

«Пастаўка нафты з Каспійскага мора ў Цэнтральную Эўропу праудадобная, але не гарантаваная», — так падвяла вынікі энергетычнага саміту ў Кіеве польская «Газета выбарчая». У саміце ўзялі ўдзел прэзыдэнты Украіны, Польшчы, Румыніі, Малдовы, краін Балтыйскага і Азэрбайджану. Каналам пастаўкі мае стаць нафтаправод Адэса—Броды, але пытаннем заставацца наяўлісць вольнае суворыні ў Азэрбайджане і Казахстане. Апошні вычыкае. За ягону нафту патэнцыяналу будучы змагацца Масква і Цэнтральная Эўропа. Характэрна, што візіт Мядзведзеўа ў Астану не прывёў ні да якіх гучных дамоўленасцяў.

Цэнтральны Эўропе. Таму ў краіне адбываюцца страйкі за страйкам. 27 траўня сіній прану 2/3 ўсіх школаў краіны. У большасці прадпрыемстваў толькі кіраўнікі, групы падоўжанага дня і манапікі выхавацельцы.

Сядзіні заробак настаўнікаў падыходзіць да \$1480 пры сядзіні заробаку па краіне \$1350. Пэнсія настаўніка складае 1300 злотых (\$600). Пэдагогі

МВ

Узаконенае забойства

Дніамі на сайце nn.by ішла гарачая дыскусія чытачоў вакол тэмы абортаў, выкліканай публікацыяй матэрыялу пра супрацьабортавы пікет 9 мая на рынку ў Докшыцах. Піша Кастусь Шыталь.

Хрысьціянне адназначна называюць аборты забойствам. Паводле вучэнняў ўсіх хрысьціянскіх канфесій, ужо ў момант зачатыя чалавек атрымлівае ад Бога несмротную душу, і таму ён зьяўляецца жывым стварэннем, якое мае такое ж права на жыццё, як і дарослы чалавек. Паводле хрысьціянскага вучэння, толькі Бог можа забраць у чалавека жыццё, дадзеное Ім. Для хрысьціян больш доказу ў кафесіі забароны абортаў непатрэбна. А як з нехрысьціянскага пункту гледжання?

Пра тое, што пры злучэнні мужчынскага спэрматозоіда з жаночай яйкаклеткай адываеца зараджэнне новага жывога арганізму, ведае кожны яшчэ з школьніх падручнікаў па біялогіі. Гэты новы арганізм пераймае частку генетычнага коду ад башкі, частку ад маці. Аднак ён зьяўляецца новай, самастойнай істотай, а не часткай мацирыйскага арганізму, бо нясе ў сабе іншы генетычны код.

Сучасныя наўкуковыя дасыльдаванні дазваляюць вельмі дакладна назіраць за

развіццем дзіцяці да нараджэння. Сэрца дзіцяці пачынае біцца ўжо на 18-ты дзень пасля зачатыя. У пяць з паловай тыдняў дзіця ўжо рухае галоўкай, а яшчэ праз тыдзень можа рухаць усім целам. У 10 тыдняў яно ўжо мае адбіткі пальцаў. Назваць эмбрён часткай цела цяжарнай жанчыны нельга, бо ён мае іншы генетычны код, а ў палове выпадкаў — іншы пол. То бок чалавечы эмбрён — гэта ўжо новы чалавек, які праходзіць утварэнне перад тым, як пачаць жыццё па-за ўлоньнем маці. Так, да нараджэння чалавек на цалкам разъўты. Але, калі кіравацца такой лёгкай, то і новонароджаных дзіцяці на трэба лічыць за дзіцяці, бо яны без дапамогі не пражывуць і дня. ... У матку жанчыны ўводзіцца трубка, падключаная да вакуумнай помпы. За некалькіх хвілін з-за розынцы ціску дзіця, цалкам або разваранае на часткі, высмоктваецца з улоньня жанчыны... Альбо цела дзіцяці разразаюць на часткі адмисловым нажом-коркэтак, пасля чаго парэнткі дастаюць вонкі. Яшчэ болыш жорстка выглядае аборту на другім трымэтэрні цяжарнасці. Урач пры дапамозе шчыпцоў захоплівае частку цела дзіцяці, адрывае яе, пасля бярэцца за іншую. Галава ўжо досыць вялікая, таму, каб яе дастаць, дасыльница расціснуць яе шчыпцамі, каб пацякі мазгі. Дзіця пры гэтым адчувае дзікую боль. Яшчэ больш страшнай формай аборту зьяўляецца

MENITE.RU

уздаждэнне канцэнтраванага раствору солі ў плацэнту, у выніку чаго на працягу некалькіх гадзін дзіцё памірае ў страшных пакутах. Калі пасля ўвынку спазмай маткі альбо звычайнай аборту дастаюць мёртвае ўжо цела дзіцяці, то бачна, што скора і ўсё яго сылніцы маюць хімічны апек. Яно — жывое, яно — дзіцё, яно — чалавек. Таму цалкам лягчана

Пазбаўляць чалавека права на жыццё, матывуючы гэта дабром самога чалавека, — абсурдна.

і спрэвядліва лічыць аборту забойствам дзіцяці. З дапамогай ультрагукавых дасыльдаваній можна ўбачыць, што дзіцё спрабуе адсунуцца ад абартоўных інструментau, у аднай матляе нагамі і рукамі, пульс падвышана да 200 ударуў за хвіліну. Калі гэтыя

інструменты захопліваюць частку яго цела, рог дзіцяці раскрываюцца, нібы ў крыкы. «Немы крык» — так быў названы адзін з першых дакументальных фільмаў, прысьвечаных праблеме абортаў. Ціпер у інтэрнэце шмат такіх відэазапісаў, якія дадуць фору многім галівудzkім жахалкам.

Ці можна чым-небудзь апраўдаць забойства дзіцяці? Пытаныне дзіўнае, але прыхильнікі аборту прыводзяць шмат аргументаў — «свабодны выбор жанчыны», небяспека павелічэння колькасці крыміналных абортоў, матэрыяльная цяжкасць. Але хіба ўсе гэтыя прычыны могуць быць важнейшымі за жыццё чалавека? Калі жанчына мае права забіць дзіця, то тады, паводле лёгкіх, трэба было бы легализаваць забойства ўвогуле. Жанчыне перашкодзіць «незаплянаване дзіця», а мене, напрыклад, раздражняе суедальлаголік.

«Ну, забойства дык забойства,

часам бываюць такія жыццёўкі сцятуаций», — кажуць некаторыя. Да чаго ж мы тады дайши, калі выказываем такія погляды? Забіць чалавека — выйсце зьнейкай сцятуациі? Калі ж мы, з усьведамленнем, што ненароджанае дзіця зьяўляецца дзічём, апраўдаўаем яго забойства, то чым мы лепшыя за нацыстуў, якія мэтаскіравана зыншчалі габрэй, пісаветаў, якія вынішчалі «ворагаў народу»? Злачысты камунізму і фашызму таксама рабіліся «ў імя лепшай будучыні».

Іншыя апраўдаюць аборт дабром самога дзіцяці — «яго ж я будзе як пракарміць, я будзе ў што апрануць». Аднак агульнавядома, што людзі ў любой цяжкасці трываюць за жыццё і стараюцца выжыць. Пазбаўляць чалавека права на жыццё, матывуючы гэта дабром самога чалавека, — абсурдна.

Вось якім думкамі захадзелася міні падзяліца па прачытаныні дыскусіі на nn.by.

Докшыцы

І ўсё нам ня так

Калі я ішоў у школку ў сем год, я ведаў толькі пару літараў. Ціпер ад шасцігодак патрабуюць, каб яны ўжо чыталі, лічылі, разбіralі слова па складах і адрознівалі зычныя і галосныя. Піша Руслан Равякі.

Сёлета мая дачка пойдзе ў школу. На сёньня ніводны з бацькоў дзяцей, якія першы раз трапілі ў школу, яи ведае, як будуть вучыцца дзесяці і колькі год. Ни ведаюць пра гэта цяперака, відаць, і ўрадоўцы. Пасынкі знамітага выступу Лукашэнкі разгубіўшы шмат хто. Імкільвасць школьніх реформаў спазнала кожнае пакаленіе беларусаў з канца 1980-х. Я сам

ніколі не вучыўся ў восьмай класе, бо пераскочыў з сёмай адразу ў дзясятую — тады ўводзілася адзіннадцатгадоўка. Не пасыпелі прызычыцца да адзіннадцатгадоўкі, як давялося прывыкаць да дзесяцібалавай систэмі і дванаццацігодкі.

Цяперака, відаць, ўсё завернуць назад.

Падчас гутаркі мой знаёмы прыгледаў, што за савецкім часам таксама былі ўвялі адзіннадцатгодоўка, але праз пару гадоў скасавалі. І ён трапіў у першую класу, якой выпадала вучыцца ізноў дзесяць год. Пашперша, неставала падручнікай, па-другое, у адзін з ім год выпускалася і апошнія «адзіннадцатгадоўка». Зразумела, што і ты, і тыя памінуліся паступаць. Конкурс нават на ПТВ быў шалёны. «Добра,

пісаць дастаткова для існаванія на гэтай зямельцы.

Падаєца, што нічога не зьмянілася ѹ дасюль. Народ ганіць школьнай реформы, новаўядзэнні, але пхает дзяцей у карац па вышэйшую адукацию. Бо заканчынне іншытуту падаєца шпароваму беларусу тым ключом, які адчиніць дзвёры да лёгкага жыцця за шыкоўным столам у

Народ ганіць школьнай реформы, новаўядзэнні, але пхает дзяцей у карац па вышэйшую адукацию.

скураным крэсле. Пазбавіць працы на палетках, ля станкоў і бруду. Некалькі месяцаў таму ў дзіцячым садку была запісаная ўжо чытачамі бібліятэкі мела абанэмэнты!.. Парадавала толькі прысутніцца беларускамоўнай дзіцячай літаратуры. Зрешты, і я шакаваў бібліятэкарку, бо стаўшы першым з бацькоў, хто адкласіў на яго пітнанне, што такое «пачеркі»...

Баранавічы

су́свету, нашы краіны-суседкі, дык яшчэ разъбіраць словы па складах, адрозніваць зычныя і галосныя... Прочытаўшы сыпіс да канца, я пчыра парадаваўся, што не знайшоў тамака веданыя інтэрнатаў і лігарыфмаў, спалучнінай галосных на сутыкі частак складаных словаў і пад. Припомніў, што сам я пайшоў у школку толькі ў сем год, ведаючы колькі літар. Астатнія міні вучылі ў школе.

На гэтым тыдні май дачка паведаміла, што я мушу је завесыці ў бібліятэку. Як высьветлілася, іх усёй групай вадзілі ў дзіцячую бібліятэку на экспкурсію. Дзеля прыліку мы пайші туды. Тамака я быў зблінтэжаны і ашаломлены — уся выпускская групка

дзіцячага садку была запісаная ўжо чытачамі бібліятэкі мела абанэмэнты!.. Парадавала толькі прысутніцца беларускамоўнай дзіцячай літаратуры. Зрешты, і я шакаваў бібліятэкарку, бо стаўшы першым з бацькоў, хто адкласіў на яго пітнанне, што такое «пачеркі»...

Баранавічы

Гульня ў вайну

У той момант, калі стала ясна, што Дзіма Білан зойме першое месца на конкурсе Эўрапії, камэнтатар каналу «Расея», яшчэ не прыйшоўшы ў прытомнасць ад захаплення, раптам узгадаў Гватэмалу. Піша Віталь Тарас.

Менавіта адтуль, з аднайменнай сталіцы лацінаамерыканскай рэспублікі, дзе МАК абраў Сочы месцам Зімовых Алімпіяды 2014 году, на думку вядоўцы, началіся ўсе расейскі перамогі апошняга часу. Ня толькі ў галіне лідовых віду спорту (найперш — у фігурным катанні), але і ў поп-музыцы расейскі ціпэр найлепшыя калі на ў сусвете, дык у Эўропе.

Ад Москвы да Эквадору

У захаплены перамогамі сваіх спартовуцца альбо поп-выкананіццаў, вядома, німа нічога кепіскага. Можна ўспомніць, як адносаў нядзяйна ўся Украіна радавалася за Руслану, як Славаччына тыдзень съявікала першую перамогу сваёй зборнай на чэмпіянаце съвету па хакеі, як беларусы драваліся за хакейную зборную РБ, калі яна адночын перамагала швадаў ці калі Ксэнія Сітнік атрымала першы прыз на дзіцячай Эўрапії.

Але ж цікава, відаць, знайсці іншыя прыклады, калі перамога айчынных артыстаў або спартовуцца выклікае ў камэнтатараў парадайныя супрады сусветнай маштабы. Зразумела, не ў камэнтатараў справа. Футбольныя заўзятары, напрэем, добра памятаюць лёгунін прыхільніка маскоўскага «Спартака»: «От Москвы до Эквадора лучше нет, чем Ярцев Жора!»

У Савецкім Саюзе перамога ў любых міжнародных спаборніцтвах — у хакеі, баскетболе, шахматах, наважка — кожны раз была спраўай гонару, доблесці й геройства. А самае голаўне, кожная перамога рабілася доказам перавагі сцяпніцаму над капитализмам.

Пройгрышы пры гэтым не лічыўся доказам адваротнага — прычына яго заўсёды паліталія ў варожых дыўзірэсіях і паклонах, развязанай пэўнымі коламі на Захадзе кампаніі. Тое самае мы назіраем сёньня ў ўніверсітэтскіх (ды хіба толькі расейскіх?) «камэнтатараў». Толькі «веліч ідзяч ленінізму» замінила ціпэр велич Расеі, «якая ўздымаеца з каленяў».

Хлопцы з нашага двара

Слова «бандэравец» памятаю з дзяцінства — як сымбал чагосьці незразумелага і ад таго яшчэ больш страшнага.

Адночын «на бульбе», куды ўперціно патрапілі на першым курсе, пачуў параду старшага студэнта, які трэба знаёміцца з дзяўчутамі. Слытайніце, напрыклад, як прысыці да помніка Калчаку — і вось яна ўжо ўсіміхаета вам у аджаз на жарт. І вось можаце завязаць зь яй канктакт... Пра помнік Сыцінцу Бандэру тады казаць нікому не прыходзіла да галавы, нават жартам. Даўно ёсьць помнік Калчаку ў Расеі. І помнік Бандэру таксама — стаць у Львове на аднайменнай плошчы. Але пра Бандэру гаворка ніжэй.

У сваім менскім дзяцінстве я неяк незаўажна для сябе засвоіў прынцып — хварэць за слабога. У нашым двары на вуліцы Якуба Коласа (дагэтуль не разумею, чому ім паця дали самай шумнай, самай загававанай на той час вуліцы сталіцы), гуляючы ў «вайну», многія, калі на большасць з нас, выбірали для сябе ролю «немцаў», а не «савецкіх». Гуляні ў «савецкіх» неяк на вельмі хаделася. Кожны дзень паказвалі на тэлевізіі, як савецкая армія перамагае наемнікі захопнікі, разгроміла фашызм. Ясная справа, усе немцы ў фільмах былі кепікі, а «нашы»,

адпаведна, спрэс харошыя. І перамагалі харошыя кепікі з лёгкасцю надзвычайной. Але ж гуляні ў станоўчых герояў нецікава. Іншая справа — прыкніца ворагам, эсэсістам, паліпам. І задаць пераду гэтым «савецкім» страліц з драўлянага «штамісэра», крываць ім «хэнд хо!», «канту» і «швайцан». Вось гэта дадавала адроналіт. Псыхолагі патлумачылі, напрэем, тыя гульны патрабуйці даўшы выхад дзіцячай агресіі ці яшчэ якім псыхааналізам. Але міне падаецца, што для дзяцей 60-х гадоў гэта быў, акрамя ўсяго, «бунт» супраць дарослага свету зь ягонымі правіламі, поўнымі фальшу, а галоўнае — шэрасці афіцыйнай пратаганды.

Канечні, трапляліся сядом менскіх падлеткаў і садысты, якім прыносила асалоду зьдзеквацца мінавіта з малых. Былі, канечні, і тыя, хто бегаў за бамбізамі ўсьлед, усяляк стараючыся ім спадабацца, гатавыя зь яшчэ большай вытанчанасцю зьдзеквацца са слабых. Але ў нашым двары жылі хлопцы (старшыя за нас зусім не напімалі, як яцир разумею) адважныя і мондныя, заўсёды гатовыя даўшы адпор «ворагу», безкарсылыва барапаніц «малых сіх». Таму сядом нахіто за чужкыя сіліны не хаваўся, і — што, можа быць, кепека — не бябіўся счапіцца са спаборнікамі напімалі больш даослым і мацнейшым. Ішо завішалася, зразумела, разыбітмі насамі ды бацькоўскімі нараканінамі.

«Малітва пра Бандэру»

Гэтыя дзіцячыя ўражанні прыходзяць на ўспамін, калі бачу, як дарослыя людзі — салідныя палітыкі, журналісты, палітологі пачынаюць развязану пра іншыя народы, іх гісторыю, іх далейшы лёс, паглядзячуць зверху ўні і карыстаючыся, як ім падаецца, правам старайшага брата, мацнейшага яму дрэсінага за ўсіх астатніх.

Прадбачу тут закіды адразу з двух бакоў.

Тыя, для каго Беларусь усяго толькі правінцыя, хто не можа ўзвіць існавання без Расеі, аўтара гэтых радкоў, адбінаванія, напрэем, у русофобі ды паклённе на расейскі народ. З гледзінча іншых мабыць, аўтар запада часта піша пра Расею і расейскіх палітыкаў, часам злаўжывае цытатамі з сучасных расейскіх аўтараў і расейскіх кілікіяў. Але ж рабіць выгляд, быццам мы жывем у нейкім, цалкам адасобленым ад Расеі і расейскай палітыкі, пудоўным беларускім съвєце — значыць, замыкаць сябе ў тым самым культурным гета, зь якога мы, нібыта, імкнёмы вырваны. Гэта нагадвае мне рэакцыю дзіцяці, якое стаць пасырод шапы і, заўважыўшы на фігуру «ціру», што набліжаецца з шалёнатай хуткайсцю, заплюшчвае очы, каб нічога на бачыць.

Прызнаюся, што гэты артыкул напісаны над уражаннем эсэ, прачытанага на расейскім сайне gran.ru. Маю на ўзведзе эс «Малітва пра Бандэру» айца Якава Кротава. Адразу зазіччу, што не ліччу меркаваныя яго аўтара адзіна слушным, бо такіх меркаваній увогуле не бывае. У сваіх публіцыстычных тэкстах айцец Якава бывае досыць супірочлівым і непасыядоўным. Напрыклад, у сваёй рэцензіі на «Катынь» Анджея Вайды ён выказаў думку, што фільм польскага творцы «налеўшы» не да традыцый гуманізму, але да традыцый дзяржаўніцкай нацыяналізмай, патрыйтчайчай, што рожысяр, нібыта, пазыбгасе пытання пра

Бога і чалавека, пра дапушчальнасць зла і гвалту. Для тых, хто мог пабачыць гэты фільм, ацэнка гэта выглядае, мякка кажучы, спрочнай. Дарочы, і сваім новым эс айцец Якаву ужо не пропісаўшы панятак веры і панятак патрыйтчай.

Вялікія украінцы

Падставдай для напісання эс сталася паведамленне ў расейскіх СМИ пра тое, што архіепіскап Украінскай аўтакефальнай праваслаўнай царквы Ігар адслужыў паніхіду на «бандэрцах» і іншых байцах Украінскай паўстанцкай армі.

Паведамленне, вытынанка ў найлепшых традыцыях крамлёўскай пратаганды, павінна выклікаць няяніцьця да украінскіх нацыяналісту. Факт, што архіепіскап Ігар адслужыў той самі дзень малебен і па байцах Савецкай арміі, Арміі Краёўскай і ўсіх ахвяраў другой сусветнай вайны, абыдзены ўяўгай. Як і тое, што разам з архіепіскапам малиўся съвятар каталіцкай царквы.

Дарэчы, нядзяўна ва Украіне адбыўся конкурс «Вялікія Украінцы», вынікі якога на адным з украінскіх тэлеканалаў прадстаўлілі ў небядзелівадомы Савік Шустэр. Паводле выніку конкурсу першое месца ў сіске заняў Яраслаў Мудры, другое — акадэмік Амосаў і трэціе — Бандэрэ. Некаторыя мэдіа аўбінавацілі арганізатару ў падтасоўкі. Паводле некаторых падлікаў, Бандэрэ заняў, насамрэч, першое месца, а трэціе — Тарас Шаўчэнка. Арганізаторы, нібыта, зблізіліся рэакцыі Расеі, дзе ўжо рыхталіся назваць конкурс «правакацый украінскіх нацыяналісту». Так гэта ці не, але ж відома, што прафактычныя заклікі мірра Максы вярнуць Севастопаль Расеі было са спачуваннем успрынтыты расейскім МЗС, а рагнінныя украінскіх уладаў абысьціць Лужкову прэрсонай іон грата, наадварот — як варожы выпад.

Айцец Якав Кротаў у сваім эс знайшоў, як міне падаўся, удалу ляжанічную формулу, якія раскрывае сутнасць справы: «Тыя расейцы, якія крываюцца на жаданні ўкраінці жыць асабнай дзяржавай, пагодзяцца на уваходжанне Расеі ў склад Украіны? Пры захаванні мовы і культуры, але са сталіцай у Кіеве?» Калі не — адказав на рытарычнае пытанье аўтар — значыць, «крыўда выкликана не імкненнем жыць разам, без мяжы і мягты, а імкненнем ўладарыць і распрадацца».

Якав Кротаў задаецца далей іншым пытаннем: «Тыя расейцы, якія асуджаюць украінці, што пайплі на камітамі з нацызмам дзесяцінёны ў будучым незалежнасці Украіны, асуђаюць камуністычны прафадроў за камітамі з нацызмам у 1939 годзе, за дамову з Гітлерам, пасыль якой съвят атрымаў другую сусветную вайну, а ССР другую ўсісветную вайну, а наадварот —

Польшчу, Літву, Латвію, Эстонію?»

...Шэспікі ляцяць

Адказ на гэтае пытанне відавочны. «Калі забуй «бандэравец» — гэта страшны грех, калі забуй «чэкіст» — гэта «щэспікі ляціць», піша Якав Кротаў. Ен нагадвае, што за забойства Бандэрэ ў пасылаваны час супрацоўнікі КГБ публічна ўзнагародзілі орднам. Нагадвае і пра тое, што сядом артагару за незалежнасць Украіны былі прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было абвешчана ствароніе Украінскай дзяржавы, Бандэрэ быў арыштаваны на загад Гітлера. Ягоныя браты загінулі ў наемніцкіх краінкамі паніхідніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было артагару за незалежнасць Украіны быў прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было артагару за незалежнасць Украіны быў прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было артагару за незалежнасць Украіны быў прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было артагару за незалежнасць Украіны быў прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было артагару за незалежнасць Украіны быў прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Больны за тое, пра зекалікі дзён пасыль таго, як 30 чэрвеня 1941 году ў Львове было артагару за незалежнасць Украіны быў прыхильнікі часавага саюзу з гітлерцамі, але Бандэрэ быў супраць, праз што разыўшоўся з іншымі краінкамі незалежніцкага руху. Большарускі грамадзінава, якіх утримлівалі ў розных лягерох і турмах, быў расстраляны. Катын, адно з месцаў масавых расстрэлаў, стала іменем назоўным для абазначэння ўсіх загіблых. Журналісты расейскай газеты, траба аддаптаваць імя наёманцаў, не баяцца называць гэтыя факты. Беларускі грамадзінава ў цэлым дагэтуль быцца прызнаць нацыянальны трагедый на толькі Катын, але й Курапаты, хоць з момантам выхаду артыкула Зінона Пазыніка. Яно, як той хлопчык, стаць на шашы, заплюшчыўшы очы і не жадаючы бачыць агромністу грузавік, што імкнівае бліжэйшыя сцэны.

украінскіх узброенных фармаванінёў, не чынілі пагромаў. У дакументах УПА адразу было запісана: «яўрэяў ня б'ем». Яўрэі былі ў шэрэгах. Так што аўбінавацьні, бандэройцаў у антысемітызме, мякка кажучы, перабольшаныя савецкай пратагандай. Круга замішанай, дарочы, на антысемітызме.

Яшчэ большая мана — заявы пра тое, што бандэройцаў не карысталіся падтрымкай у народзе. Каб пазбавіць паўстанцаў падтрымкі, НКВД даваўся расстраляць у Заходній Украіне 130 тысяч чалавек і 300 тысяч дзяртаваць у Сібір.

Аб tym, як змагаліся байцы НКВД з бандэройцамі, съвядомы эпізод, які здарыўся ў каstryчынку 1944 году. У вёсцы Крывенка на Тэрнопальшчыне сяляне забілі трох членаў падтрымкі ў пятнадцатці, калі тыхі прыхадзілі вясіці ў падтрымкі. Наступным днём прыхадзілі ўжо 60 членаў падтрымкі. Далей Якав Кротаў цытуе архіўны документ: «Банды ў сяле не выяўлі. Знаходзіцца ў неізвядзеным стаНЕ, маёр Палінскі, мал. лейтэнант Малдаванаў падтрымлілі ў нём чым не вінаватых грамадзінава ў збройсці ад 60 да 80 гадоў у колкасыцаў 10 чал. і спалілі 45 дамоў». У 1946 годзе, як вынік аспрадаваць міністэрству унутраных спраў і дзяржбяспекі, былі забіты 110 тысяч «бандытагаў». Ніхто за тыха «подзывігі» асуджаны николі не быў. Наадварот, пімат хто з герояў НКВД атрымаў узнагароды.

Катынъ ад слова «кат»

Гісторыя другой сусветнай вайны, выгледае, пакуль яшчэ не напісаная. Нельзя як вывучыць, а тым больш — зразумець на падставе савецкай гісторыографіі. Напрыклад, на падставе афіцыйнай гісторыі партызанскае руху Беларусі альбо ва Украіне. Праўдайва гісторыя вайны не можа быць напісаная, пакуль усе факты, у тым ліку і тыя, што выяўліцаюць беларускай каліярдзікі, дзеяньні НКВД, Смэршу, Арміі Краёўскай, падполяля, карных акцыяў супраць мірнага насельніцтва як з боку наемніцкіх войскаў і паліцыйскіх падраздзяленій, гэтак і падтрымкі нараджанія, падтрымкі падлікі, падтрымкі аўтараў —

засыпанія ад палітыкі, ад расейскай інтэрпрэтацыі гісторыі, якія дагэтуль дамініруюць у школных падручніках у Беларусі. І гэта тычыцца не толькі Катынъ.

Вось апошнія, зусім нядзяўніе паведамленні. Яно таксама прыйшло з Расеі. Тамтэйшыя праукруткары адмовіліся прадаставіць Хамоўніцкаму суду ў Москве матэрыялы спраўы па Катынъ. Кропніцкіх афіцэрэй, расстраляніх у Катынськім лесе, патрабуюць камітэтаў камітэтаў — прыблізна 22 мільярда даляраў за кожнага забітага. Як нагадвае ў гэтым суյчи «Независімая газета», у верасні 1939 году савецкім войскамі на тэрыторыі Польшчы былі захоплены 240 тысячі палонных. «У красавікі-траўні 1940 году амаль 22 тысячы палікаў, бе з а р у с а ў зыў (вынадана мной — В.Т.), украінцуў і яўрэяў — польскіх грамадзінава, якіх утримлівалі ў розных лягерах і турмах, быў расстраляны. Катынъ, адно з месцаў масавых расстрэлаў, стала іменем назоўным для абазначэння ўсіх загіблых».

Журналісты расейскай газеты, траба аддаптаваць імя наёманцаў, не баяцца называць гэтыя факты. Беларускі грамадзінава ў цэлым дагэтуль быцца прызнаць нацыянальны трагедый на толькі Катынъ, але й Курапаты, хоць з момантам выхаду артыкула Зінона Пазыніка. Яно, як той хлопчык, стаць на шашы, заплюшчыўшы очы і не жадаючы бачыць агромністу грузавік, што імкнівае бліжэйшыя сцэны.

Беларускі грамадзінава ў цэлым дагэтуль быцца прызнаць нацыянальны трагедый на толькі Катынъ, але й Курапаты, хоць з момантам выхаду артыкула Зінона Пазыніка. Яно, як той хлопчык, стаць на шашы, заплюшчыўшы очы і не жадаючы бачыць агромністу грузавік, што імкнівае бліжэйшыя сцэны.

«Хадзілі і будзем хадзіць»

Старэйшая актыўісткі нацыянальнага руху Ніна Багінская і Ядвіга Пятроўская — пра сябе і час.

У кожным твары ёсьць нешта, што — нават калі чалавек ня хоча — пры першым жа поглядзе раскрые самую ягону сутнасць. Раз зірні — і ўсё, гатова, далейша жыццё, як правіла, толькі пачывердзіць тое, што ты зразумеў пра чалавека пры першым поглядзе. На святыннях Дня Волі, на Чарнобыльскіх шляхах, на Глюшчы — мянтэ заўсёды зыдзіўляла і радавала, колкі там бывала прыгожых людзей. Але нават сарад'іх — у гэтым калейдаскопе кратыту і съемасці — младзі, спакойнай выгрымкі людзей сярэдняга веку і праваканцый «засланых казакоў», якіх, даречы, таксама адрэзу выявіш за кіляметр — прылагоць увагу жанчыны стала гаеку. Іх заўсёды шмат, яны часта з напынанымі съязгамі пі сцяжкамі, пі стужкамі, пі кветкамі, часта ў пары з мужамі. Чамусыці амаль усе яны мініятурныя, зграбныя, у элегантных капілошках із хустачкамі; паглядзеўшы на такую, адразу ўўляеш як ў сям'і, да адной прысутнасці бабулі на кухні дастатковая, каб усе сімейнікі адчуваюць: усё іде ўсе бывае, съвет стаіць, і жыццё можа быць пічаслівым...

Этая жанчыны старой загартоўкі, і такія дысцыпінаваныя і цягавітыя працаўнікі ціпнер рэдкасць. Часта даводзілася бачыць, якія яны адваражныя.

Прыгадаўся выпадак: на Дні Волі ў 2007 г., калі палкоўнік Паўлічэнка, аддзелены шэрагам сваіх падначаленых у чорным, ішоў уздоўж праспекта, піматысьчнае пісціцце скандавала «Забойца! Забойца!». Пажылая невысокая і худзенькая кабета побач са мной, павінтуўшыся, падышла да самага шэррагу аманаўці і голасна, гледзячы ў твар Паўлічэнку, пераклала, каб ужо дакладна зразумеў: «Убійца. Убійца». Паўлічэнка прайшоў паўзі я — і, даліг, я ніколі ня бачыла, каб у чалавека так чыранаваць патыліца. А жанчына на засталася ля шэррагу аманаўці, да яе пацьшілі саброўкі, яны разам ішлі ўздоўж ланцугу салдат — і гаварылі з гэтымі хлопцамі.

Яны не лічылі бессенсцісным гаварыць з салдатамі ў чорным, яны знаходзілі неупытныя словаў, ім адказвалі — і калі, магчыма, у салдаціх вачах нешта нарэшце прадлісьце, то дзякуючы падобным размовам.

Сёньня я б хацела назнаёміць чытага ў дзіўлюмам такім жанчынам.

У грамадстве, якое выглядзе дзямараліваным, яны дзякуюць прыклад стойкай маральнасцю.

Каліканкі

Сладарыні Ніна Багінская і Ядвіга Пятроўская — фронтавікі з вілінімі стажамі. Сладарыні Ніна — прыхільніца КХП-БНФ («пазыўнікоўцаў»), сладарыні Ядвіга — з партыі БНФ («квічоркаўцы»), пі, можа, ціпнер правільней

Ніна Багінская (зьлева) і Ядвіга Пятроўская.

казаць «барыч-ўсакаўцы?». Яны знаёмыя з 1988 году, сябруюць, стала ўдзельнічаюць у розных фронтавікіх акцыях, у тым ліку і вulinich.

«Ніна Ніва»: Раскажыце, калі ласка, пра сябе.

Ніна Багінская: Я нарадзілася ў 1946 г. Мая бабуля 1885 г.н. мела толькі хатнюю адукцыю, а дзед вучыўся ў Слуцкай гімназіі і потым працаўнік пісціцтвом. І тая моладзь, напышыўшы на бабу і дзяду, мела такі антыймірскі, антыцарскі настрой. Бабуля заўсёды казала, што добрыя і дрэзныя людзі ёсьць ва ўсіх станах насељніцтва, а што да цара — то ён, калече, быў душпцель народу, але ціпнер у Палітбюро — шмат душыцеляў. Вось, мисль, з гэтых словаў і пачалося маё крытычнае асэнсаваніе таго, што адбываўся. А калі я паступіла ў Івана-Франкоўскі інстытут нафты і газу — бо заўсёды хацела быць геолягам — то да майх антыкамуныстычных пеканаліній дадалася і нацыянальная. Дзягучыя ў інтарэсе размуйлілі па-ўкраінску, і іх страшна дзвівала, што я не гавару па-беларуску. Ім гэта было незразумела. А тут яшчэ «Песняры» прыехалі ў Івана-Франкоўск на гастролі... Такі быў посых! І водбіліс гэта гарада посых беларускіх песен я бы ўпаў на мяне. Прыйшахі дадому на вакансі, дастала школы падручнік і стала наноў вучыць мову.

Якія я б хацела назнаёміць чытага ў дзіўлюмам такім жанчынам.

У грамадстве, якое выглядзе дзямараліваным, яны дзякуюць прыклад стойкай маральнасцю.

Ядвіга Пятроўская: У мяне было ня так. Я таксама не валодала беларускай мовай. Выходзіла з узстаноўчым доме ў Барысаве, а потым мяне адсалалі ў вучэльню ў Рыгу. Але мова для мяне — ссыяція. Калі ёзьдзіла на старыя могілкі да сваёй мамы, а ў аўтобусе бабулкі размуйлілі па-нашаму

— гэта было як мёд на сэрны.

Перакананы мae насамрэч утварыла сама жыццё, мноства са-мых розных выпадкаў. Добра за-помніўся, напрыклад, такі.

Аднойчы на заводзе, дзе я працаўала, прапанавала схадзіць на вечарыну ў Дом літаратаў, прысьвечаную Талстому. Там выспу́таў, сарад'і іншых. Вячаслаў Адамчык. Ён ні слова не сказаў пра Талстога, але колькі сказаў пра Беларусь! І як гаварыў! Мне запомнілася на ўсё жыццё. Таму, прыкладам, мне нештырьемна, калі пачынаюць нешта гаварыць пра крэтычна пра Адама Глебуса — для мяне ён найпершы сын чалавека, кікі так падыміна людзі Беларусь. «Чужую Бацькаўшчыну» я не могу чытаць — настолькі гута маё, балючае, невыноснае... «Леанарду» таксама... Я сама жыла ў партызанскай зоне, бачыла партызан. Памятаю, начу прыйшлі партызаны, мне было гадоў піць, я спала ў дзядзевай хаце, і моя мама скавала алонінік аракайчык хлеба мін пад бокам... Але я не могу гаварыць пра гэта, дужа балочак тэм.

У 1988 г. мой сын, які быў тады ў «Гагары», аднойнікі вечарам прыбег дадому такі ўзрушаны і кричыць: «Мама, у нас створаны Народны Фронт, мама!» А я яму: «Цішэй, цішэй!» — бо баялася, што пачуць суседзі (съмніца). І вельмі хутка зразумела, што падзяліло ідзі БНФ, і пачала ўдзельнічаць у гэтым работе.

Ніна Багінская: Я ў Фронце з самага пачатку, з установчага зіміду. Прыносила на працу матрыцы з установчага сходу «Мартыралёгу Беларусі». Потым стварыла суполку на месцы працы. Наша суполка ўйшвала ў Раду Партизанскага раёну, яку ўзначальвалі Артур Вольскі і Юры Дракархуст.

Фронтавікі на працы

«Ніна: Як складалася Вашае прафесійнае жыццё?»

Ніна Багінская: Я пачынаюцца інстытуту я пайшла працаўніца у БелДПРІ — гэта геалігічны пра-мисловы інстытут у Сыніяніцы. Праницавала там геолагам, науко-вым супрацоўнікам у аддзеле літа-лёті, то бок у аддзеле, які займаўся апісаннямі парод. Не хавала сваіх поглядаў, таму праца не складалася бяхшмарна. Бо там праца-вали розныя людзі.

Напрыклад, у нас працаўвала вельмі непрыемны чалавек Майдзілан Ібрагімавіч Ісафарав, які быў адказным за грамадзянскую абарону і пахвяляўся, што быў служкім Цанавы, варыў яму плю ў лепічы (даречы, лепічы Цанаўы акурат у Сыніяніцы, недалёка ад нашага інстытуту). Дык вось, калі ў інстытуце мужчыны адзна-чали ў іншыя кабінэты 23 лютага, ён даставаў з сілфу пісталет і расказа-ваў, як у 37-дзяржканалам гэтага рэвалюцора біў па галавах «ворага народу» і як цікля кроў...

Пасля ўстаноўчага зіміду я пас-весіла абвестку, што ў перапынку на бед раскажу пра тое, што там было. На зіміду пачула прауду пра Чарнобыль, і ўсё якія расказала супрацоўнікам. Прыйшлі ўсе — і хто за, і хто супрац. Мне спра-валі даты за гэта вымову, але не дали — бо кіраўніцтва сама шмат чаго даведалася, асабіва што да-тыльна Чарнобыльскі зоне: мы там працаўалаі, а пасля майго высту-пу на перасталі туды пасы-лаць...

Потым я павесіла ў інстытуце сцяг НІФ — з «Пагоні» і наці-янальнім сцягам. Дырэктар Ка-валеў мне сказаў: «Зімінец!» А я адказала: «Вось вы, сын рэ-праздаванага, ідзце і самі зімін-це...

а і сваімі рукамі зімінець не буду!» Так стэнд і застаўся на мес-цы...

Зрабіць са мной нічога не магі: я — маці двах дзяцей, і такую жанчыну так проста звольніць нельга. Тым больш, я наведвала ў Літве ўроکі палітлёті, якія ладзіў Анатоль Сідарэвіч, і ён нас вучыў, як дасыпіцца сабе адвараніць.

Потым Беларусь стала незалеж-ней, і недзе да 1993 году мae апа-нэнты замаўлілі. Кіраўнічка ад-зелу кадраў ужо не кричала на мяне: «Пайдзі паліяць, шыза-фрэніка, мы заўсёды былі і будзем пад Москвой!» Рашткі Масквы не-куды падсунулася! (Съмніца.)

А ў канцы 1993-га я заўважыла, што ўсе гэтыя камуністы, расей-скія павіністы зноў заваруваліся. У нас у гэты час была пераат-стасць. На ей мяне спрабавалі абіна-вайць, што мае мамы няможна выкарыстоўваць. Але я была пад-рыхаваная і прынесла характеристы-ску ад спэцыялісту, якія май-же мамі і карыстаўся і былі імі задаволены.

Калі не ўдалося звольніць павод-ле выніку праераатстасці, за мной сталі сачыць і сказаць, што, калі хоць раз спазынося, мяне зволь-ніць. Я не спазынялася.

Але ўрэшце мяне звольнілі за тое, што, працаўчы над расейска-беларускім геалігічным слоўні-кам, я некалкі дзён правяла ў бібліятэцы. Я судзілася з інстыту-там, але мяне не зінавілі. Што ж, з тых часоў я пачынальней занялася грамадзкай дзеянасцю.

Затым уладавалася ў мастац-ку вучэльню вахцерам — там шмат было нашых людзей. У на-шай суполцы было шмат актыви-стай — Банкевіч, Купава, Юх... Але пасля рэфэрэндуму 1995-га нас пачалі элементарна звалінца.

Генадзь Бураўкін: «Таленты не пахаваеш жандарскімі мэтадамі»

Генадзь Бураўкін з задавальненнем прымае гасцей у сваёй бальничнай палацы, нягледзячы на дэльве перажыць за тыдзень апэратцы. «Не даюць скласы крылы», — з усмешкаю кака паэт. Да яго пастаянна заходзяць ды тэлефануць. Рыгор Барадулін падтрымай сібру жартамі перед апэратцыяй: «Станепі пасыя я празорцам». Нават дэлегацыя з «Маладога фронту» наведала, узвінялі паэту настрой. Сладар Генадзь сам звырнуўся да мэдыкак, адчуўшы, што пачаў съеленць. Дыятназ — глукома левага вока. Дэльве апэратцыі прышлі добра. «Спадзяюся захаваць абодва вока», — спакойна кажа ён і пытаемца, што адбываецца ў кране. Апавядва, між іншага, што Арлову не дазволілі выйсці на сцену на прэзэнтацый складанкі «Незалежныя». Марачкіна ізноў цыгаюць праваахоўныя органы, гэтым разам за «Лялькі».

«Наша Ніва»: Сладар Генадзь, чаму, па-Вашаму, такая пільная ўвага да твор-
цаў з боку дзяржавы?

Генадзь Бураўкін: Гайкі заціскаюць усё больш сур'ёзна. І такія выпадкі апопнім часам ужо ня дэвіяць. Але ж тое, што адбылося з мaim добрымі сібрамі Аляксесем Марачкіным, мене зьдзіліе нават на нашых мерках. Ужо карціна можа даць падставы да прыцягнення да судовай адказнасці. Дык тады можна прыйсці да судоў над аўтарамі шаржы да эпітрамаў. Чэрчыль япічказаў, што трэба насыці ражоўницу, калі карыкатуры на палітыка зынкаюць з газетай. Буюся гэта гаварыць, што за ўсім гэтым праглядаецца напамін той страшны 37-ы год у адносіні да інтэлігэнцыі.

«НН»: Згадваеца вечарына з нагоды вішнавага 70-годзіннага юбилея налагодіўніка Бараўкіна. Ці Вы самі не трымаеце крыва-
ды на тых чыноўнікаў, на тых людзей, якія маглі бы падтрымаваць Вас, але не зрабілі таго? Тыбы ж Паштаўская з Ціхановічам, якія шмат у чым Вам аба-
візаныя, на туго вечарыну так і не

БЕРНІКАЛД/АЛЕКСАНДРА КУПРЯНОВА

прыйшлі...

ГБ: Да Ядзі з Сашам крываў да не маю. Яны гатовыя былі прыйсці ў той дзень, калі бы папрасіў. Але думаў пра іх, пра тое, што ім пасыла будзе цікава, што ім не дадуць нармальную прапаваду. І я ім сказаў, што на трэба прыходзіць. Тым больш, якія чаго крываўдаваць на чыноўнікаў, бо не яны прымаюць ражоніні. За іх гэта робяць два — трэція чалавекі, якія на тое што на ведаюць, на любіць беларускую, а праства ненавідзяць. Яны не самастойныя, сеняны — такія, а завтра будуть дарыць кветкі і падгандяніць машынамі да пад'езду. Але людзі не залежаць ад іх. З прыемнасцю прыгядваю, колі чалавек прыйшлі ў той дзень, для якіх цікава і дорага тое, што я раблю.

«НН»: Але яйжу нічога ў Вас не зва-
рухнулася ад той навіны, што наўзамен
вашай «Калыханкі», якай столькі год гу-
чала на БТ, сёлета запісалі новую ў вы-
кананні Дарафеевай?

ГБ: Быў толькі рады, каб тая калыханка была цікавейшай. Час вымагае зменаў. Новай «Калыханкі» я ня чую, але тэкст яе прачытаў. Дарыце, але ён паэтычна недас-
каналы, выпадковы. Там німа нічога свай-
го: на сваіх інтанаціях, на сваіх вобразах, на

свой унутранай мэлёды. Я ж не вінаваты, што ў нас выйшла такая добрая «Калыханка», якую палюбілі дзеці. І не вінаваты, што маю прозвішча Бураўкін, якое ўнесена ў забаронныя сліслы. Я на месцы Ірыны Да-
рафеевай захоўваў павагу да сваіх настаўніц. Яна, між іншага, вучаніца Васіля Ран-
чыка, які напісаў музыку да маёй «Калыханкі», і мене добра ведае. Але, відаць, яе новая настаўніца вучаніца паводле нейкіх іншых правілаў.

«НН»: Тым на мени, хоць Ваша іэрэсо-
на іннареуенца дзяржавным тэлебачан-
нем начытана, шмат якія песьні Вашага
аўтарства працягваюць гучані і на
радыё, і на тэлебачанні. Якія мaeце эмо-
цыі, калі чуецце, як на афіцыёных мe-
ропрыемствах чарговы раз заняваюць
«Завіруху»?

ГБ: Мне прыемна, што гэтая песьня так
доўга жыве. І гучыць яна не таму, што мене
некта палюбіў, а таму, што за больш чым 10
год не зявілася нічога новага. Прыйдзаны
чыноўнікамі музыкі і пасты, якіх яны
ёўзідзяюць, да ўзнагароджаюць, яи здолелі
нічога стварыць такога, што гучала
біхось бы упоравен з песьнімі, напісаны-
мі ў свой час Гілевічам і Зарыцкім, Нік-
ляевым і Захареўым, Барадулінам і Хан-
ком. Вось пра што чыноўнікам трэба задум-
мадца: чаму цяпер німа такіх песьні, якія б
падхапілі людзі.

«НН»: Што асабіста Вас захапіла з
апонніх твораў, пра якія не пачуць на
дзяржавных мэдэях?

ГБ: Найперш вылучу бліскучую рэдкую
кнігу на многія гады — «Ксты» Рыгора Ба-
радуліна. Выдатны новыя творы Віктара
Казькі і Уладзімера Някіяева. Па-новаму
стай пісаніц Анатоль Вярцінскі. Вельмі
рады, што праць колькі год маўчаны ён
зноў змяўціў пра сябе. Вельмі цікава моладзь
прапраце Вартага вельмі многа. Іншая справа,
што гэта хаваецца ад шырокіх масаў, як мы
прывыклі казаць. Дзяржавінага тэлебачання

ў незалежных выданыяў, на жаль, вузкі аб-
сяг чытачоў.

«НН»: Ці не настальгіеце па раней-
шых часах, ранейшых накладах, раней-
шых магчымасцях?

ГБ: Не могу сказаць, што я амбінты ўва-
гаю що абласпотна не зауважаны. Бось, у
апоннім нумары «Дзеяслов» выйшла пад-
барка маіх новых вершаў. Зусім нідаўна
Зымцер Вайношкевич цэлы дыск записаў на
мае лірчныя вершы. Канечнне, хандэліся,
каб тия песьні гучалі на тэлевізіі і радыё, бо
яны на горы за тая, якія тады цяпер раскруч-
ваюцца. Веру, што час пастаўніць усе на свае
месцы. Ніхадзі і са спазненнем. Таленты не
пахаваюць жандарскімі мэтадамі.

«НН»: Хачу спытаны у Вас як у чалавека,
які стаіць на чале Белгэнералдэ-
кампаніі больш за дзесяць гадоў: ці
эздольнае хоце някі паспрыяць давяд-
зенно до шырокіх масаў сцапраўдных
твораў незалежнае беларускія тэлебача-
нчанікі? Якім яно Вам бачыцца?

ГБ: Яно абласпотна неабходна, бо тэлебачанні — самая малуткая кірніца інфармацый. У нашым выпадку тут вялізная тэхнічна, а значыць, і финансава, проблема. Сынтызацыя з «Белсатам» пра тое сведчыць —
пахваліцца вялікай аўдыторыяй канал ня можа. Як бы я хачеў, каб у нашай прасторы незалежных тэлеканалаў і радыёстанцыі канкурувалі на роўных з дзяржавінага тэлебачання. Людзі глядзялі на найблізкі цікава, і гэтыя ў блізкінокі, як ях называю, — Першы канал, АНТ, СТВ — намагаліся б паддзя-
ліць свой прафесійны ўзроўень. У сeneннія
ніякія беларускага дзяржавінага тэлебачання трыагомістыя недаходы: гэта небеларус-
кае, неінтэлектуальнае, непрафесійнае тэлебачанні. Мяркую, што яны бізвытымі
канкурэнтамі з тэлеканалаў, дзе працавалі б
прафесійнікі, якія адчуваюць сябе прад-
стаўнікамі беларускай замії і разумеюць,
што ў нас час трэба быць інтэлектуаламі.

Гутарыў Сяргей Будкін

Гавал вярнуўся ў драматургію

Чаму страта ўлады азначае
для некаторых страту
сэнсу жыцця? Пра гэта
новая п'еса экспрэзыяніста
Чэхія Вацлава Гаўла.

Стаўшы лідэрам чэскас апазыцыі, падполяя, Вацлав Гавал працягваў пісаць, а воста калі ў 1989 годзе стаў прэзыдэнтам Чехіі — перастаў. І цішер ён вярнуўся ў тэатар. «Сыход» — яго першыя п'есы за дванаццаць гадоў — была паастаўленая ў праскім тэатры «Агса» 20 траўня.

Чаму страта ўлады азначае для некаторых страту сэнсу жыцця? Чаму ўлада для некаторых людзей мае такое значынне, што адчуўшыя ад яе значынца руйнаванье ўсяго іхнага свету? Па адыходзе з пасады прэзыдэнт Чэхаславаччыны з 1989 па 1992 г. і Чэскай Рэспублікі з 1993 па 2003 г. меў досыць часу, каб параважаць над гэтым пытаннем. «Сыход» — вынік развагаў.

Галоўны герой п'есы Вацлава Гаўла — Рыгер, былы кіраўнік неназванай дзяржавы. Рыгера змяніў на пасадзе ягоны на-
месьнік Кляйн. Аточаны цеңя-

Вацлав Гавал з
Дагмар — жонкай і
вікінайцай
галоўнай ролі —
пасыя прэм'еры.

вы цэнтар, казіно й бардэль.

Некаторым падаліся спрэчнімі
вілы, павысякаць вішнёвы сад і
пабудаваць на яго месцы гандл-

акрамя таго, многія ўбачылі ў
асобе Кляйна намек на былога
праціўніка Гаўла — Вацлава
Кляўса, новага прэзыдэнта краіны. Аднак сам аўтар ня лічыць,
што ягоні пэрсанаж аслабіў аба-
вязаныя сваім нараджэннем прэ-
зыдэнтаму наступніку.

Геса — пра тое, як цяжка вяр-
нуцца да нармальнага жыцця чалавеку,
які страціў уладу. Вярнуцца да нармальнага жыцця — на
значыць прызвычайнца карыстацца
звычайнімі мабільнямі. Зада-
ча ў тым, каб знайсці ўнутраны
спакой — нягледзячы на тое, што
тэбе съеленць выбліскі камэрэу
іншагаў папараць.

Чэская крэтыка пісала, што дзе-
сяцігодзідзе ва ўладзе пайшло
Гаўлу-драматургу на карысць.
Гэта першы твор, які ён ствараў,
мночы за плячымі багаты жыц-
цёў досьвед. Раней Вацлав Гавал
пісаў як апантэнт систэмы, не
мяркуючы, што некалі трапіць на
уладу.

«Сыход» — п'еса, створаная
ужо пасыя таго, як ён гэтую смы-
стную прафесію наскроў. Нягледзя-
чи на гады прэзыдэнтства, Вацлав
Гавал захаваў здольнасць да са-
марэфлексіі й не вагаўся ў «Сы-
ходзе» нават перед самападрэдай.

Прэм'ера сабрала шмат гледа-
чоў. У 71 год Гаўлу ёсьць чым за-
ніцца, акрамя справаў урадовых.
Антон Тарас

Фолк-кароль зь піцерскай праціскай

«Як у вас тут халодна!» — першае, што сказаў, сыходзячы зь львоўскага цыгніка, Андрэй Палаўчэні. Ва Украіне лідэр фолк-каралеў мінілага году быў на адпачынку, але яго тэрмінова выклікалі ў Менск. Гурт OSIMIRA разам з «Лялісам Трубіцкім» запасілі на «караратаўнік» у Сілічах. Андрусь у беларускай стыліцы бывае вельмі родка, пе-раважную частку часу ён праводзіць у Расеі і Польшчы. Жыве ў Санкт-Пецярбургу. Тут ён пазнаёміўся з будучай жонкай на сваім канцэрце і вырышыў застасцца. Гроши зарабляе прадаваным кантратаў у Польшчы — фэстываль WEGORAPA ў Вінгражэве і вялікі культурніцкі форум Mediawave (ладзіца ў пяці эўрапейскіх краінах) — ягоныя асноўныя дзяяльнасці. Нарадзіўся Андрусь у Магілёве ды мае спэцыяльнасць, далёкі ад шоў-бізу, — фольчар і масакніст. Кажа, калі трэба падзарабіць, то виртаеца да майстэрства масажу.

Лідэр OSIMIRA мог зрабіць неблагую кар'еру тэлевядоўцы. Сёрью праграмаў Палаўчэні «Ключы ад гораду» дагэтуль паўтараюць у этары магілёўскага тэлебачанія, дзе ён працаваў трох гадоў, а летась нават атрымаў прыз «Тэлевяршыня» як найлепшыя рогія-нальні тэлекінуналісты. Андрусь запасілі на Першы канал, але якраз у гэты час адбыўся той самы піцерскі кантрарт гурту, які зъяніў ягоныя лес.

Астатнія музыкі OSIMIRA таксама жывуць не ў адным горадзе — частка ў Магілёве, ас-

татыя ў Віцебску. «800 кілямтраў — адлегліць зусім невілікай і напай агульной спраўе не перашкаджае», — кажа Андрусь, які ездзіць на рэгітэці ў родны горад на начальнім цыгніку зь Піцером.

У музичных колах стаўленне да OSIMIRA неаднозначнае. «Яны адпрацоўваюць гроши па замежжах і дуны ў музыку не ўкладаюць», — даводзілася нават такое пры чуці. Андрусь апанінтанам адказвае з усімешкай: «Самае галубіна, што мы атрымліваем задавальненне ад працы з старымі беларускімі сyleneвамі. І што кепіскага, калі гэтая праца мае камэрцыйны посыпех?» Андрусь кажа, што сyleneўны матэрый яны шука-

юць самі. 16 чэрвеня музыкі зьбіраюцца ў чартовую экспедыцыю — у Бялыніцкім раёне не яны хоцьць запісаць на бабулю песьні, што здавен выконваліся на Тройці.

«Мне яшчэ даводзілася чуць, што наша музыка не адпавядае ўстаўливанным фольк-канонам. Але мы на граем фольк, мы працуем у пльні этна-музыкі — панаўцца больш пынгроўкім, — развязае музыка і праз хвіліну даада: — Але мы ўсьведамлем, што нашы аранжyroўкі народных песень зробленыя з пункту гледжання гарадзкіх жыхароў. Каб выконваць фольк сапраўдны, трэба нарадзіцца і жыць у вёсцы». На думку Андруся, да сапраўднага фольг-гучання наўбоншы на-

блізліся два беларускі гурты — Guda і ESSA. Музыку OSIMIRA няпроста клясыфікаваць. Анонш іх альбом Друга, выдадзены ў Маскве, істотна розныцца ад таго, што яны выконваюць на канцэртах. «Восі» тут на час пазыўцаха характернага для сваіх жыльных шоў драйву ды запісалі спакойны дыск архайчных сынегаў.

Кантрэты іх сапраўды трэба бачыць. Кожны, хто прысутнічае на спэце, адграцувае напоўніць і зараджае панстру неймаварнай энэргіяй. Музыкі сыньявіджуць, што ў іх падходзе да кожнага слухача індывідуалны. На адным з сольных канцэртаў у Маскве яны сымбалічна частавалі кожнага гавядніка кілішкам крамбамбулі ды дранікамі ўласнага пынгроўкі.

На апошній «Рок-Каранацый» Андрусь Палаўчэні атрымалі фолк-карону з рук Алега Хаменкі ды сказаў лідеру «Палацу»: «Дзякую, тат!». «Я сапраўды лічу Алега хрысным бацькам нашага гурту. Калі мы толькі пачынали з «Акругай вольнага мастацтва», то пра-ста марыл выйсыць на адну спэцу з таімі гуртамі, як «Палац» і «Трайця». Мы на іх раслы, ім прыпадаўся і вучыцца іх толькі музычнага майстэрства, але і стаўлення да глядача».

Можна ўжо сказаць пэўна, што OSIMIRA сваю мару зьдзейснілі — 26 траўня ў Летнім амфітэатры Віцебску яны выступілі ў вялікім фолк-шоў разам з «Трайцяй» ды «Галацам».

Сяргей Будкін

Сацыяльнасць і дакумэнталізм у Канах

25 траўня былі абавешчаны пераможцы 61-га Канскага кінафесту. «Залатую пальмавую галінку» атрымала французская стужка Лірана Кантэ «Між мурамі» («Кляса»). Гэта карціна пра складаныя стасункі школьніка з гарадзкіх узкрайніц і іхнага настаўніка. «Мы хапелі зрабіць фільм пра сучаснае французскае грамадства», — сказаў рэжысёр, калі атрымліваў узнагароду. Актормі сацыяльнай драмы «Кляса» сталіся вызначыныя падлеткі зь бедных парыскіх кварталаў.

Італьянская карціна Матэя Гаронэ «Каморро», якая атрымала Гран-прэ, таксама вылуча-еца сучаснай сацыяльнай праблематыкай. Фільм гаворыць пра каруцьшы і мафію, якая інсіпіравала Ніціальскі сымбіёзы крызіс. Прэм’я журы адзначаная южнай італьянскай стужка «Зорка». Паэзія Сарэнціна зрабіў сатырычны фільм пра эпоху прэм’ера Джуліе Андроніці, які патураў мафи.

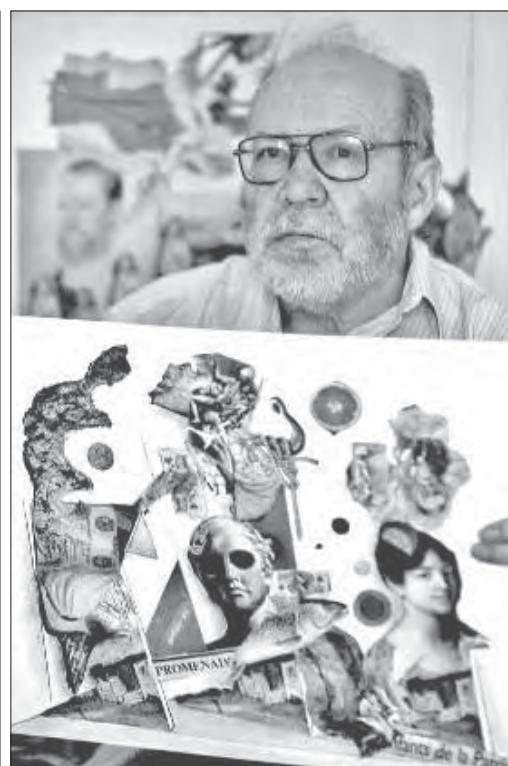
«Залатую камэрзу» за найлепшыя дэбют аддалі брытанскому рэжысёру Стывену МакКуину. Ягоная стужка «Голда» распавядзе пра гладоўку зьнівеленага байда Ірландскай Рэспубліканскай арміі, што завершылася сымрэнцо.

На фестывальным экране знёу — Чэ Гевара ў карціне з ліканічнай назвай «Ч».

Чатырохчасовая біографія рэвалюцынэра, знятая Стывенам Содэрбергам, прынесла Бэнісі Дэль Тора прыз за найлепшую мужчынскую ролю. Але Дэль Тора сказаў, што ўзнагарода належыць самому рэвалюцынэру.

На фэсьце аддавалі перавагу «пом’ераскай кірунку» — гэта значыць, фільмы пра рэальнасць, якая грунтуюцца на дакумэнталістайскай прафесіі. Шырэд адна біографічная карціна «Тайсан» Джэймса Тобака (прыз «Накаўт») знята пад дакумэнтальныя раман; а расейскі дакумэнталіст-клясік Сяргей Двардзіцав, які дэбютаў у ігровым кіно, павёз да дому ўзнагароду «Адмысловага позірку» за мэдыйтатыўную казахстанскую стужку «Тульпан».

Андрэй Расінскі

Тодар Копша: «Мяне цікавіць вечнасць»

Мастак Тодар Копша піша карціны ў абстракцыйніцкай манеры. Ягоныя палотны набудаваныя на колерных асцыяцыях, у іх прэвалюе ўпсіяблівае ўпрынімце формы, праз якую ён імкніцца зразумець сутнасць. «Трансмутацыі і мэтамарфозы матэрый немагчыма перадаць сродкамі толькі традыцыйнага мастацтва. Паўторы, канцэпты, колерныя экспірыменты — тое, што раней называлі фарматворчасцю — новая азбука, новая мова мастацтва, якія павінны жыць і развівацца. Мастак — гэта дыктытар. Ён толькі творыць, ён дыктуе, а тлумачэнню гэта не паддягае».

Адкуль такі пісюданім? Па-старобеларуску копша — магільны дух, далаюк. Яго прыдумаў да сбіра Алеся Розанай. Здаецца, такі пісюданім перадае цікавасць мастака да пяккіх тэм эсхаталягічнай весткі, канца свету, канца жыцця. «Мяне не цікавіць палітыка, мяне цікавіць філізофія. Філізофія — гэта нават не жыцьцё, гэта ўжо не пісюданіе, за жыцьцё».

У апошнія гады Копша захадзіць каляжамі. У гэтым жанры ў Беларусі працуеў німнігі. «Мяне цікавіць мастацтва рэжысёраў, і каляжы дазваляюць мне разлізуць гэту маю цікавасць. Мне цікаўна з фрагмэнтаў, абрываў, нейкіх ужо выкарыстаных рошчай стварыць новы канцэпт. Зрабіць з дробных рэчэў новыя цэліны твор — гэта вельмі цікава і складана».

Тодар Копша вось ужо доўг час не выходзіць з дому: праз хваробу ў яго паралізаваны ногі і ён ня можа хадзіць. Але карціны яго ходзяць: некалькі з іх я пабачылі на выставе ў сядзібе БНФ і была ўрачаная трагічнасцю і напружанасцю, якія выпраменівалі халсты. «Стабільнасць, смыслы — гэтыя не зайдзёдзь добра, толькі з наўстойлівасцю, абрыву, драмы развіваеца нешта новае», — кажа сп. Копша.

Мастак марыцца аб tym, каб выдаць каталог, куды ўвайшлі б ягоныя найлепшыя работы.

НВ

СЪЦІСЛА

Святая мастацтва у Міры
прайдзе 31 траўня.

Старажытная музыка стане гэвідом праграмы. Асобную праграму прывізяе аркестр Міхаіла Фінберга.

Арганізатары Be2gether
дамовіліся з Fool's Garden
і ня здолелі — з N.R.M.

Адкрыццё рок-фесту Be2gether' 2008 урачыста

прайдзе 14 жніўня калія Віленскай ратушы. 15 жніўня фэст перамесціцца ў Нарвіцкі — вёску ля мяжы зь Беларуссю. Ля старога замку музыка будзе гучыць да 17 жніўня. Зайграюць 70 гуртоў. Зь Беларусі ўзде́лі бяруць OSIMIRA і Mauzer. Плінавалі запрасіць і N.R.M., аднак арганізатары ня здолелі дамовіцца з музыкамі. «Заты гроши, што нам

прапанавалі, мы ня граем ужо год дэссяць», — сказаў Піт Паўлаў. Квіток на Be2gether будзе каштаваць 65 ёура.

Да 2011 году адновіць
дом Багдановіча

На фундаментах дому, дзе нарадзіўся пісатель, цяпер стаіць іншы будынак. Паводле словаў дырэктара Літаратурнага музею Максіма Багдановіча Таціны

Шаляговіч, праект аднаўлення дому паэт быў распрацаўнены яшчэ да 100-годдзя з дня нараджэння паэта. На першым паверсе прапануецца адкрыць школу цэнтар дзіцячай творчасці, а на другім — аднавіць аbstаноўку менскай інтэлігэнцыі канца XIX — пачатку XX ст.

Паводле Белапан,
«Тузін гітоў»

Верхняму гораду пагражae спрэчка сылюэтаў

Піша архітектар Ігар Байцоў.

У апошній час у СМІ раз-пораз звязулюцца звесткі пра запінняванася будаўніцтва ў Менску вельмі высокаснага 5-зоркаўага гатэля — калі 35 паверху — побач з музэем Вілікай Айчыннай вайны і домам Ваньковіча. Пліцоўка, выбраная для пабудовы, знаходзіцца пры самай мяжы гістарычнага цэнтра, у яго ахоўнай зоне, дзе павінны існаваць жорсткія абмеражаваныя вышынны. Конкурс праектаў і ў грамадскіх аблікаваннях не было. Якія ж быўлы настасцьныя

Апублікаваны ў друку ілюстрацыі да праектнай прарабаткі даюць магчымасць выяўці прыблізна, як будзе сусідства гэтых высотных гатэль з гістарычным ансамблем цэнтра Менску. Карабтачоўскімі плянамі забудовы і зыходзячы з розныцай вышыні Палаца распублікі і праектаванага гатэлю, непціжка вызначыць у агульных рыхсах, якое месца можа заняць гэты 35-павярховік у панараме Верхняга гораду, у яго склоце. Яго спрошчаныя сyleтоўныя выявы, умантаваныя ў натуральную фальцавыя, дапамагаюць узімкі, што адбудзецца. З многіх кірункаў гэтая сучасная вэртыкаль будзе прысутнічаць у полі бачання глядачоў, уышынца над гістарычнымі будынкамі, занятыя спрацаван

свайм албілчам з далікатныі, вытанчаныі взрыткалямі храмавых эванцій. Такое «ўзбагачэнне съюзоту» прынясе вялікую школу — у гісторычнай частцы 940-гадовага гораду, стацыі краіны, не застанецца віднодавца «неасучасненага» фрагменту гарадзкога ландшафту. Яшчэ з 1960-х, з пабудовы «Белпрампроекту», ідзе загураванчына съюзоту Верхняго гораду дадаткамі, якія яго скажаюць. Цініер рэзкіт гісторычнай аўры Старога Менску зынкіцу канчатковая.

Калі стація з належнай павагай да таго, што цыпч застался ад каптойнай менскай мінуўшчыны, згадана пабудова павінна быць ці не ўдава ніжэй, чым цыпел пляняюць. Даречы, велічэзныя яе памеры не за пратрабаваніем кампазіцыйнай забудовы Каstryчніцкай плошчы. Каб пазбезпечы сур'ёзной горадабудаўніцай памылкі, дапушчальная вышыня гэтэй павінна дакладна вызначанда з вікарыстаннем кампартарнай ма дэлі Верхняга гораду. Ў дадзеным выпадку бізнес-інтэрэсы на момуц быць самым вызначальным фактарам.

Галоўная маствацкая капітгоўнасць Верхняга гораду — ня некай колькасць старасьцеўскіх пабудоваў пасобку, саміх па сабе, бо падобныя да іх ёсьць і ў іншых месцах. Галоўнае

A black and white photograph of the Cathedral of the Holy Spirit in Minsk, Belarus. The cathedral is a large, ornate building with multiple towers and a prominent dome. It is situated in a public square with a fountain and people walking around. The sky is overcast.

— гэта вельмі выразнас, малюнчы і нештуторна спадзечыне ролефу, забудовы і вулічк, што збігаюцца да пілочкы якіх ярамамі, які ўвенчаны панарамы. Трэба імкніцца да таго, каб гістарычна частка маскы-малыя вывіяла сваю патэнцыю выразнасці, каб іншыя складнікі гарадзкай забудовы не заміналі яй, каб кожны ансамблі сваім асаўтывым

виглядам прыношіў найбольшую ка-
рысьць адзінаму ўнікальному гісто-
рыку-архітэктурнаму вобразу гораду,
у якім знойдца годнасць месіца і Стары
Менск, і «Горад Сонца» Артура
Клінава, і сучасныя ансамблі.

Есьць чаму павучыца ў нашых па-
пярэднікаў. Як многа прыгажосці
можда прынесці нават сціплы буды-
нак, калі ён ствараецца на сваім мес-

ы, згодна з маштабам, кампазицій
характерам забудови! Яскраво-
приклад таму — фінгель дому Вань-
ковича, що центр узянуваючи. Бу-
дачутівка якщо не завершана, а юж-
ні прыозёра, усё наявоколе цудоўна пе-
втарялася! Паглядзіш — і спрэ-
дусенца, і хікоцца веरыць, што
не забуда — зусім побач може вырасы-
ць памеранія вілаке збулаваныне!

Спаленая імпэрыя

21 траўня — Дзень генацыду чаркескага народу царскай Расеяй.
Народу, які пакінуў съляды і ў гісторыі Беларусі. Піша **Сяргей Богдан**.

21 траўня 1864 году, калі апошнія каліноўцы прабіраўся з Беларусі ў басейнную Галічыну, на месцы будучага гораду Сочы адбыўся апошні ніроўны бой чаркескага аддзела з рускаймі войскамі. Ім скончылася 30-гадовая вайна Расеі на Каўказе. У выніку яе з паўднёвага ёльніцай, наймасіўнейшай народнасці рогатыя чаркесы ператварыліся ў купку разрозненых племяў, разрозненых расейскімі пасяленцамі на маленкіх анклавах.

Реч Паспалітую, разам зь сем'ямі і ваярамі. Маскоўскі тыран паспрабаваў вярнуць іх, але піццоры, сустрӯшы добрым прыем у каралі, засталіся. Балышыня іх была праваслаўнымі, толькі некаторыя паганцамі. Пазыў напачатку ваяроў застануцца праваслаўнымі, а князі ста-
нуць католікамі. Асабіва вызначычна герай-
ман піццорскі князь-перасліцен Цемрук, што камандаваў піццорскім харувам у войску
Рэчы Паспалітай. Калі 13 красавіка 1572 г. ма-
гутна турецкая войска атакавала сілы Рэчы
Паспалітай у Майдове, усе войскі Рэчы Паспа-
літай уцікі з поля, і толькі Цемрукова піццор-
скіх харува засталіся і ваявали, пакуль іншыя
не ачомліліся і не вярнуліся, каб спыніць туркаў.

Польща та Україна вважалися підмінами працівників і Реччі Паспалітай було даволі розглянутий. Польські гісторики Б.Бараноуські у книзі «Расея, Польща і Прычарнамор'ё XV—XVIII ст.» писа, що відворотка паслою Речі Паспалітай у

XVII ст. нічым не адрознівалася ад грузинської чаркескай. Кароль Ян Сабескі апранаўся зазычай у каўкаскую вопратку. Сёды і конская зброя таксама вырабляліся водле чаркескай із грузинскай мады. Нават у XVII ст., нагадвае Барабоўскі, на службе Рэчы Паспалітай знаходзілася «пімат чаркесаў і іншых горцяў Каўказу», якіх звычайна таксама называлі чаркесамі, піштапчарамі, лодымі з Біштафу» (гэта синонимы, піштапчарамі, лодымі з Біштафу)

зарубінцями, людьми з Вільної». [1] «Людина синяка, кабардиниця — уходих чаркеска». «Іх заслуги були вялікі ї у барацьбе з турками і татарами, і асабілью з швядами. Пра йшуль чаркеска вай-сковага майструства на Реч Паспалиту можа казаць тое, прысьтва на ў літоўским войску XVII ст. былі піматлікі аддзелы пляшгорскай кавалеріі. Мелі таксама ўзброянія, а часткою і апранутыя на чаркескі каньці аддзелы, у якіх служылі паяки, беларусы, украінцы і літвяни».

Паўстаньні – ад Беларусі да Каўказу

Пазыней пяцігорскімі началі называць і панцырныя харугты.

Так маглі виглядаць пяцігорцы, што служылі ў войсках ВКЛ. На фота пачатку XX ст.:
каркасны стваралайчы, басцім убрачні.

А ў нядзельку параненъку
Сталі хлопцы-пяцігорцы,
Каля рэчкі на прыгорцы...

У 1550—1560-х адна з чаркескіх абласцей — Кабарда — трапіле ў залежнасць ад Масквы. Ратуючыся ад Івана Жахлівага, у 1562 г. папа кабардзінскіх князёў чыкаюць з Каўказу ў

Пасынкай вайсковой рэформы 1776 г. пяцьгорскія харутвы былі пераўтвораны ў 2-ю Пяцьгорскую брыгаду нацыянальнай кавалерыі ВКЛ (вядомую як Пінская, бо зымяплочалася ў Пінску і вакол яго). Брыгада геральдична ваявала ў апошня гады Рэчы Паспалітай і брала ўдзел у бітве пад Мірам, абароне Вільні, варшаўскага прадмесця Прагі да бітве пад Малі夀цікамі. З краінай загінула каўказская традыцыя войскай ВКЛ.

Тольки на зыходе Крымской вайны Францы і Брытанія з Расей з брыганская падтрымкай удалось сфрамаваць з добрахвотнікай і дзэртарэй з расескай арміяй аддзел артылеры (агарматай) лікам 120 асобаў пад камандаваннем Тэофіла Лашнскага. У лютым 1857 г. аддзел высадыўся з брытанскага параплаўу ў раёне Гендерлукі і занесаў у маўсанавую базу, вакол якой начали збірацца аддзелы чаркесаў. Але ўжо 20 чэрвеня расескай арміі выбываюць Лашнскага з базы. Ен адступае з аддзелам у горы да валоў яптугі год.

Гистория экспедицыйы Лапинскага была наядоу гай и наудалай, бо чаркескаа и дагестанскаа супрашленные даяжалы апопиця мисецы Власына Втальдам Чартарыйским падас пустыньяни 1863 ген. Крайз вайковская група палкшынди ки Клеменса Грайзлоуканга ўти мела шапчында на дубхторынка каўказиау на новас паустынъе супрада Расел. Яна высадылыша ў Чаркесии ве түрккеги 1863 г. и түбийндинде то сокчын 1864 г.

дСВНІ

Чаркесы заплатії тады найважливішую цану за супраць калынзатарым — іх выбіл ці змислу да забойчай дінартарды амаль цалткам. Гэта бүрніштык такога кінгілтада генапшылар — арганізаціяна выспынгілген народу як такога — у сучасной гісторыі съвету. Чаркесы дагеттуль змагающе за вижыванье, а значчысі супраць их забытага Накольк? Нікум то ні прыйдзе да галавы ладацца Алемпіяду ў Асьбенцыме, але ў Сочы і Краснай Поляне, будуючи стадіёны на матілах, — кале дэса. Це памятка што пра чаркесы?

**КРАН УПАУ
НА КАСЬЦЁЛ**
24 траўня ў Салігорску на будаўніцтве лідовага палацу ўпай жыве кран.
Стралой крана пашкоджаны дах касьцёла побач з будоўлай.
Службы ў храме пакуль прыпынены.

Жудасная аварыя ў залеву
24 траўня на 62-м кіляметры дарогі Менск—Віцебск, ля круты павароткі на Плещчанцы легкавама машына «Фольксваген» сутыкнулася з грузавіком MAN. За рулём легкавіка быў 19-гадовы мінчук, у салёне — яшчэ троі пасажыры. Дарога была мокрай, ішоу монцы дождж. Грузавік прадыгніў машыну сто мэтраў і скінуў пад адхон. Машыну скамчыла так, што спатрэбілася яе разразаць, каб дастаць цэлы загінулы.

«Фольксваген», які кіраваўся ў Палацак, далей па трасе, калі Бегам'я, чакала сваякі. Калі маўчаныне мабільнага тэлефона здзяйсніла, яны паехалі насустреч... Кіроўца грузавіка сур'ёзна не пачарпэў.

Загінүць пад асфальтам
Супрацоўнікі ДАІ высывяліло, чаму абарніўся МАЗ, нагружаны асфальтам, у Шклоўскім раёне. У выніку сутыкнення МАЗу і іншамаркі асфальт высыпаўся на апошнюю, кіроўца яе загінёў.

Распродажа «Іслачы»

Адкрыты аўкцыён па продажу дому творчасці «Іслач» перанесены на 10 чэрвеня. На продаж выстаўляючыя галоўны корпус Дому пісьменнікаў, жылыя, гаспадарчыя і службовыя будынкі, фінская лазня, драўлянае КГПП, помнавая станцыя, інжынерныя сеткі, дарожныя пакрыўцы, малыя архітэктурныя формы,

цяплица... Дом творчасці знаходзіцца ў Валожынскім раёне калі мястэчка Ракаў, на беразе ракі Іслач, на ўчастку плошчай 18 га.

Пачатковыя кожны лот аўкцыёну адзначаецца на мільён амэрыканскіх доляраў. Летасце, адабраўшы ў Саюзу беларускіх пісьменнікаў паміжынне, судовыя інстанцыі ўзліся ўза ГА «Беллітфонд».

ГА «Беллітфонд» — спадкаемца Літфонду ССР, заснаванага на базе Літаратурнага фонду, статут якога пісаў яшчэ Леў Талстой. Як паведамляў СМІ, для прыняцця рашэння пра ліквідацыю аб'яднання, судзьдзі Вярхоўнага суду Валер ю Самалоку спатрэбілася 10 хвілін.

Прыгажуні будуць рэгуляваць рух

Падчас фестывалю «Славянскі базар у Віцебску» ў якасці рэгуляроўшчыц руху выстаўляць прыгоных дзіўчут. Праводзіцца «кастынг» сярод супрацоўнікаў ДАІ. У парадным адзінстві дзіўчуты-міліцыйнікі будуть выглядаць вельмі эфектна. Мужчынам-кіроўцам будзе прыменіна толькі на прыгажунь паглядзець, а нават і штраф заплаціць.

Конкурс ды-джэй у Старых Дарогах

У жніўні ў Старых Дарогах правядуць другі Менскі абласны конкурс ды-джэй. Як гаворыцца ў паведамленні Менедз拼搏каму, сёньняшні ды-джэй выступаюць у адным абліччы пысхолягамі, шоўмэнамі,

гукарэжысарамі, прадусарамі і арт-мэнеджарамі. Пры дапамозе конкурсаў-аглядаў спіцыялісты ўпраўленнія плянуюць «зъмяніць» створаны ў грамадстве асацыяльны «партрэт» дыскатэкі й надаць ёй высакароднае «аблічча».

Беларус заправіў машыну мабільнікамі

У пункце пропуску «Бераставіца» падчас афармлення легкавога аўтамабіля «Мэрсэдэс», які праходзіў па «зялённым» канале, мытнікам ў паліўным баку быў выяўлены схаваны ад нагляду тавар. 129 мабільных тэлефонаў на агульную суму 40 млн беларускіх рублёў незаконна ўвёзены з Польшчы.

Аўтамабіль і кантрабанды прарададзены ў Гарадзенскую мытню.

Хэнлан вяртаецца

Канадзкі трэнэр зноў

узнайміўся з бронзавай

наградай на зборнай

Беларусі. З імем Глена

Хэнлан звязаны

найблізчыя поспех

айчыннай дружыны на

чэмпіянатах свету: у

2006 г. у Рызе беларусы

былі шостымі. Пасля

гэтага Хэнлан пакінуў

пасаду трэнэра зборнай

Беларусі, цалкам

сканцэнтраваўшыся на

працы ў «Вашынгтон

Кэпитал».

парэкамэндаваўшыся на

свяе месца Курта

Фрэйзэра. Зараз ён зноў

Глеб больш не гулец «Арсэналу»

Ён зразумеў, што прыйшоў той момант, калі трэба нешта мініяц. Аляксандар правеў у «Арсэнале» тры добрыя сезоны, і ён задумаўся, зможа ці паказаць той узровень футболу, які паказвае ціпер, паведамляе агент футбаліста. Яшчэ не вядома, у які клобукар прайдзе Глеб. Апроч «Інтэру», разглядаеца варыянт з «Барэслёнай», «Мілянам», мадрыдскім «Рэалам».

Грузавы самалёт разбіўся ў аэрапорце Брусаў

Boing-747 зехаў з узлётна-пасадачнай паласы пры спробе ўзлёту й разваліўся на часткі. На борце знаходзіліся 5 чалавек, чацвёрта атрымалі пашкоджаныні. Пілёт самалёту паведаміў, што падчас ўзлёту ён начуў моцны пабочны шум.

Самалёт удалося смынці

пры канцы паласы, побач

з дамамі й мотілкамі.

Усе дарогі вядуць у Караблявец...

Узнаўляючыя авіярэйсы з Магілёва. З 29 траўня жыхары Магілёўшчыны змогуць далицца ў Караблявец. Рэйсы будуть рабіцца ў чацвяртгі самалётам АН-24.

Магілёўскі аэрапорт на

бачыў пасажырскіх

рейсаў ужо дважды

гадоў. Сёлета авіярэйсы ў

Караблявец сталі

ажыццяўляць і з

віцебскага аэрапорту.

На ўкраіне Барысава знайшлі пахаваныне 1812 года

Як сцвярджаюць

гісторыкі, у часе знамітай пераправы цераз Бярэзіну і падчас бойі ў Барысаве ў 1812 годзе агульныя страты напалеонаўскага войска складалі дзясяткі тысяч чалавек. Ніяма ў тых баях палегла і салдат расейскага войска. Аднак за мінульы два стагодзьдзі не было знойдзена ніводнай магілы, якай бы адносілася да таго перыяду.

На падвойчай ускрайніне Барысава, на тэрыторыі санаторыя «Бярэзіна», воінамі 52-га пошукавага батальёну было адкрытае масавае пахаванье, як мяркуеца 1812 году. Па спадарожных знаходках — гузіках ад мундиру і кулі крэмневай стрэльбы — можна зрабіць папярэднюю высьнову, што гэта брацкая магіла салдатаў арміі Напалеона.

Раскопкі ініцыяваў жыхар Барысава Вячаслаў Клімковіч. У дзяцінстве ён стаў сведкам таго, як падчас падбудовы санаторыя экскаватор выкуліў замлю з чалавечымі касцямі.

«Фаэтон» шле ўнікальныя здымкі з недаследаванай часткі Марсу

На Зямлю прыйшлі першыя здымкі паверхні Марсу, зробленыя з дамогай амэрыканскага касмічнага апарату «Фаэтон», які ў наядзелю пасыяхова прыязмліўся на чырвоную плянэту пасля дзесяці месяцаў палёту.

Антон Тарас

PHOTO BY MEDIATE.NET

Галоўная задача экспедыцыі — дасыльдаваць склад ледзінога слою на паўночным полюсе Марсу і выяўіць ці ёсьць там якія-небудзь арганічныя рэчывы.

Паводле «Звязда», БелапАН, horki.info, «Прессбол», borisovc.info, радыё «Свобода»

Вялікі Брат з даху будынку Белсаўпрафу лечыць вочы

Чаго толькі ні перажыў пралетарыят на даху менскага Палацу прафсаюзаў за апошні час! Будынак вядомы беларусам на 500-рублевай купюре, быў съведкам гістарычных падзеяў: інаўтарыяль Лукашэнкі й разгону «Плошчы» у 2006.

Нядыёна ля скulpturnай кампазыцыі (той, што на купюре зьявілася камэрса на трынозе, пасля чаго некаторыя госьці стапіці памылкова прымалялі кампазыцыю за помнік кінэматографістам. Але праз некалькі час высьветлілася, што камэрса яшчэ й рухаешца... I вось, вока Вялікага брата зынікла разам са скультурнымі групамі. Растваўратор скультуру ад красавіка праводзіў УП «Менскрэстаўрацыя». Кажуць, праз некалькі месяцаў аноўлены скультптуры вернуцца на свае гістарычныя месцы. Напэўна, за гэты час камэрса ім умантуюць у вочы — каб на гэтак заўажана было.

Як вывучаць гісторыю роднага краю

Парарадавала Міністэрства адукацыі з геніяльным праектам — адмінінці прадмет «Гісторыя Беларусі» і вывучаць яе дадаткам да Сусветнай. Ідэя адпадная, аднак усё адно патрэбна капуста, каб тыя книгі друкаваць. Выход адзіны — вывучаць гісторыю Бацькаўшчыны ў рамках прадмету «Фізкультура». Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Дыялёгі з школьнага жыцця.

У школьнім калідоры

— Што ў нас там зараз?
— Гісторыя ФізБеларусі.
— Слухай, а можа, сачкануць. Я дамашку не зрабіў. Што задавалі?
— Скокі і падняваньне пра пачатак Вялікай Айчыннай.
— Трасца, завал поўны. Фізіструк

абавязкова да мяне дакалупаеща. Пачніе мараль чытаць: «Вова, калі ня будзеш займачца гісторыяй, станеш тоўстым, як той Маргунou. Яшчэ прымусіць пасыля ўроку скакаць».

— Можа, пасыпес у мяне перакатаць?
— Давай!
— Глядзі, як я скачу. Раз-два-тры...

Наставніцкая

— Сяргей Пятровіч, чаго ў вас такі стомлены выглед? Вы ж гістфізрук? У вас жа на гістфаку з ранку да вечара ладзілі ўсякія археалагічныя раскопкі на брусах, на сувежым паветры.
— Да вось, кляса дасталася мне зусім дурная. Ніхто ні ведае нават, чыё імя носіць лінія Сталіна. Давялося тро разы асабіста на канат караскаца.
— От жа ліха, расце генерацыя! Хутка на пытаньне «У якім годзе мы перамаглі фашыстаў?» будуць плыць батэрфляем.
— И не кэжыце. Хочаща кінучу ў школу! Увесі выніск з гістфаку пайшоў у спэциз і не шкаду.

— А чаго вы не сыходзіце?

— Да, ведаеце, люблю я гісторыю роднага краю. Гісторык я па прызванні: калісі у дзяцінстве моцна па галаве далі.

Клясная аудыторыя

— Пачынаем бацькоўскі сход! Буду казаць шчыра і прости. Дарагі бацькі, нам патрэбныя новыя гістарычныя снарады ў гістгало: просім усіх здача па дзвінстве тысяч.

— Да што ж гэта дзеесца? Мы ж толькі ў мінульм месцы скідваліся на гэты снарад, як ён там завесца, — «гістарычны казэль».

— А што скажаце рабіць, шаноўныя бацькі? Мы ідзем да рынку. Гэта рэалія. А гісторыю роднага краю дзесцін ведаць трэба, як той Шварцэнэгер.

Дырэктарская

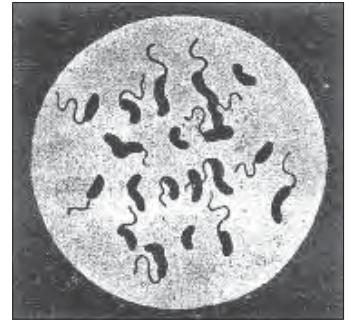
— Праходзьце, шаноўны. Я наконт вашага сына. Ён зноў сарваў урок хіміі. Хлопец ён, прызнаца, не благі. Нават часам малайчынка. Перамог на

гарадзкой алімпіядзе з гісторыі Беларусі: заваліў таго хлоца зв пятай школы апэркотам ужо ў трэцім раўндзе. Аднак гэта не дас яму права зрываць навучальныя працэсы. Што вы самі думаеце наоконч ягоных жыццёвых плянаў?

— Я вішчыра, таварыш настаўнік, скажу — слупенъ ён. Я з жонкай днамі на працы, а ён вольны. І нічым акрамя гісторыі Беларусі, не цікавіцца. Я думаю, ён гісторыкам стане. Можа, яму нават крапавы дыплём дадуць...

— Прабачце, шаноўны, тут па мабіле турбуноць, з самога міністэрства званок. (Па тэлефоне). Так, слухаю. Што? Якія ідэя? Скасаваць прадмет роднай мовы і вывучаць як ў рамках матэматыкі?! Можа, і нішо сабе — з пункту А ў пункт B выйшоў «субстантываваны прымістник у родным склоне, утворены суфіксальным спосабам», да яго наступаць з пункту B «непераходны дзеяслоў закончанага трыванья ў прошытом часе». Рэзывічыць, у якім пункце яны сустрэнутьца з катангенсам, калі «выклічні прайшоў тую дыстанцыю за трэх гадзін». Слухайце — нядрэнная ідэя, таварыш Радзькоў. Я — за.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Халерныя бактэрыі, нарысаныя ў 1500 разоў большымі, як яны ёсьць.

«Наша Ніва». №20. 1908

Адначасова з самітам кіраўнікоў урадаў СНД у Менску праходзіў Летні саміт катоў.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», праства паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Дэталі — старонка 9.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ПДЗЯВІ

Шырый дэйлікі Алеся Мазаніку западтыркы. Плёні і посыху на працы на Белспілі. Алеся

КНІГІ

Прапануем «Незалежная прэса»: Быкай, Барадулин, Бураўкін, Арлоў, Капель, Конан, Гарэцкі, Равандзі, Брыль, інш. ю. бланкі розных выпускаў, сені з'яўліся, у т.л. тэсты на гарашкевіцу, літаратурна-научны. Т.: (029) 753-91-96, aleksing@mail.ru

Шукаемікі! натрымліваю гісторыю Сярэднявечча, ВАВ, Напалеонаўскі

парык, ўрбан і «Старожытныя цікавінкі». Т.: (029) 753-91-96

ЗДАМ / ПРАДАМ

Здвою катару для падвойной пары склоў. І-пакайка, біенабіль,

з телефоном, вінтарынай, блакаднотро. 250 у.е. +кімунальнік+дадава

Т.: (029) 524-65-95, (029) 192-03-21

Прадам за 36 тыс. ліццячыць (штукі) дон 105 кг. н. (недабуд. на 35%), з нач

дэлам 6 солак (1 кн. ад МКАД). Есць краны, электрычныя вадз. кухоні

перспэктыў гарадзішчы ў складзе Менску (з правам прыпіску); ходзіць

хадзіць менскімі гарадзішчы ў складзе Менску (з правам прыпіску). Т.: (029) 576-24-29. Мачыння гарадзішчы

дэлды абоці.

СУСТРЭНЫ

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні 1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» Сустрэна плюнчаніца

5 чэрвеня 2008 года з 15-й нарады БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (і факс: Ване). Т.: (029) 772-94-94 (Кіруні Ез.). kirkunova@tut.by

Паважаныя выпускнікі філічнага факультэту БДУ, гды наўчанні

1953—1958! Запрашаемісі на сустрэну «выпускнікоў» С